

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Преплата се полаже у напред, и то најмање за пола године, код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Поједини бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника треће класе среза ваљевског, Крсту Радовановића, начелника исте класе среза мачванског, по потреби службе;

за начелника друге класе среза посава-тамнавског, Витомира Васића, начелника исте класе среза ваљевског, по потреби службе;

за начелника треће класе среза мачванског, Љубомира Вуловића, порезника треће класе београдског пореског одељења, и

за комесара железничке полиције у Пироту, у рангу начелника средњег треће класе, Војислава Лукића, бившег чиновника Управе Државних Монопола.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 8. априла 1905. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за писара прве класе среза посавског, округа ваљевског, Миливоја Хаџића, писара исте класе среза колубарског, округа београдског, по молби;

за писара прве класе среза азбуковачког, Љубомира Радосављевића, писара исте класе среза грузанског, — по потреби службе;

за писара треће класе Министарства унутрашњих дела, Милана У. Анђелковића, цариника четврте класе царинарнице београдске, — свршеног правника;

за писара друге класе среза ресавског, Мијаила Милићевића, писара исте класе среза пожаревачког, — по молби;

за писара друге класе среза пожаревачког, Живка Живковића, писара начелства прве класе округа пожаревачког;

за вршиоца дужности писара среза рамског, у рангу писара начелства прве класе, Витомира Денића, вршиоца дужности писара среза посавског, округа ваљевског, у рангу писара начелства исте класе, — по потреби службе;

за вршиоца дужности писара среза власотиначког, у рангу писара начелства прве класе, Ђорђа Церовића, вршиоца дужности писара среза азбуковачког, у рангу писара начелства исте класе, — по потреби службе;

за вршиоца дужности писара среза колубарског, округа београдског, у рангу писара начелства прве класе, Павла Јевтића, вршиоца дужности писара среза качерског, у рангу писара начелства исте класе, — по потреби службе;

за вршиоца дужности писара среза трстеничког, у рангу писара начелства прве класе, Данила Тричковића, вршиоца дужности писара среза прокупачког, у рангу писара начелства исте класе, — по потреби службе;

за вршиоца дужности писара среза грузанског, у рангу писара начелства друге класе, Живка Миливојевића, писара друге класе начелства округа пожаревачког, — по молби;

за вршиоца дужности писара среза прокупачког, у рангу писара начелства друге класе, Витомира Максимовића, писара исте класе начелства округа врањског, — по потреби службе;

за вршиоца дужности писара среза качерског, у рангу писара начелства друге класе, Живкојина Петронијевића, свршеног правника;

за вршиоца дужности писара среза беличког, у рангу писара начелства друге класе, Милана Мариновића, практиканта канцеларије среза нишког, — свршеног правника;

за писаре треће класе управе града Београда:

Петра Протића, писара друге класе начелства округа подринског, — по молби;

Живка П. Сарамандића, писара пете класе Министарства унутрашњих дела, — по потреби службе, и

Драгољуба Поповића, практиканта канцеларије среза поцерског;

за писара друге класе начелства округа подринског, Милутина Тадића, вршиоца

дужности писара среза рамског, у рангу писара начелства исте класе, — по молби;

за писара друге класе начелства округа пожаревачког, Николу В. Мијалковића, писара исте класе начелства округа топличког, — по потреби службе;

за писара друге класе начелства округа врањског, Перка Зековића, писара исте класе начелства округа топличког, — по потреби службе;

за писара друге класе начелства округа ваљевског, Василија Гр. Протића, практиканта канцеларије среза подгорског, и

за писара друге класе начелства округа ужичког, Стевана Ј. Николића, практиканта канцеларије начелства округа ваљевског.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 8. априла 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

Бошко Новаковић, начелник прве класе среза посава-тамнавског;

Милутин Јовановић, писар прве класе среза беличког, и

Новак Марковић, писар друге класе среза златиборског, — на основу §. 70. закона о чиновницима грађанског реда, ставе у пензију, која им припада по годинама службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 8. априла 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

Михаило В. Стојковић, комесар железничке полиције у Пироту, у рангу средњег начелника треће класе, на основу §. 76. закона о чиновницима грађанског реда, отпусти из државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 8. априла 1905. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за секундарног лекара при општој државној болници, на одељењу за сифилис, венеричне и кожне болести, а да врши и дужност шефа одељења за болести грла, носа и ушију, д-р Милана Стефановића, лекара среза добричког, округа топличког, по молби;

за секундарног лекара при општој државној болници, на одељењу за унутрашње болести, д-р Љубомира Стојановића, лекара среза поцерског, окр. подринског, по молби;

за секундарног лекара при општој државној болници, на одељењу за хирургију, д-р Леона Коена, лекарског помоћника, и д-р Николу Крстића, волонтера на хируршком одељењу исте болнице, обојицу по молби.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 8. априла 1905. год. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу чл. 4. закона о административној подели Краљевине Србије, решено је:

да се општина власачка, коју сачињавају села: Влаسه, Градња, Станци, Крушева Глава, Рождац, Стрешак и Третена, по изјављеној жељи својих становника, премести из среза пољаничког у срез пчињски.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 31. марта 1905. год. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

МЛЕКО У ЖЕНСКИМ ДОЈКАМА

као знак трудноће и скорашњег порођаја

(СВРШЕТАК)

Сличан процес јавља се и код других сисара, кад се омладе, па и код жене кад роди. И њено је млеко за првих дана после порођаја и по изгледу и по саставу сасвим другачије него млеко из каснијег доба лактације. Махом је жиће, али ипак за то масније, угаситије, опалесцира, згруша се кад узавре — и што је још много карактеристичније: — под микроскопом показује сасвим други састав, него обично женино млеко. Нарочито се издаје тиме, што има врло много масних зрнаца и неких покрупних, округлих, масним капљицама подасутих ћелија са једарцем у среди — т. з. колострум-телашца. А чим прође неколико дана после порођаја, ти се карактери „младог млека“ („грушалине“) почну губити, те их за кратко време сасвим нестане. Према томе су, дакле, те особине женина млека карактеристичне само за оно време непосредно после порођаја — десетак дана — и могу по гдекада судско-медицинском вештаку згодно послужити, да њима објасни питање, тиче ли се у даном случају скорашњег порођаја или не?¹²⁾

По себи се разуме, да је при сумњи о скорашњим порођајима *тачан преглед цеоог органа најважнији* — баш и за оно питање, у колико се лекар сме ослонити на млеко у дојкама као знак скорашњег порођаја. Ако тим прегледом баш и не констатује на полном органу који свежи или старији знак скорашњег порођаја, може констатовати какве аномалије или болести појединих делова његових — нарочито материце или јајника с њиховом непосредном околином — п на основу тога находа објаснити појаву, за што жена има млека

у дојкама и ако нема других знакова скорашњег порођаја. Сем тога ће савестан лекар тачним и детаљним испитом сумњиве особе моћи утврдити, је ли раније у животу и приликама њеним било каквих других механичких узрока — и. пр. дражења дојака — који су могли сâми за себе изазвати ненормално лучење млека у дојкама.

И још има лекар један згодан начин, да што боље утврди своје стручно мишљење у оваким приликама — нарочито онда, кад, сем млека, других знакова нема, или су сасвим нејасни и непоуздани — а ево како. Ако је лучење млека у женским дојкама доиста последица какве промене или хроничне (дуготрајне) болести њених полних органа и њихове околине, а не скорашњег порођаја, онда оно није тако пролазно и променљиво, него се обично држи дуже времена, и, махом, на једној мери. А ако је лучење млека у женским дојкама физиолошка радња, т. ј. чиста последица скорашњег порођаја, онда оно — чим жена престане дојити — расте и опада по неком извесном типу, па се најпосле типично и изгуби. Ток тога процеса у већини случајева тако је правилан, да и та одређеност и правилност може лекару послужити као потврда, да се тиче млека после порођаја, а не каквог абнормног процеса. Већ за првих 15—20 дана после порођаја изгубе дојке у жене, која не доји, ону једрину и набрекlost, која се јавља кад су оне пуне млека, а то ће рећи, да лучење већ попустило и ако није престало. За даљих 2—10 недеља лучење је, махом, тако слабо, да се једва јачим притиском из дојака може нешто мало млека истиснути. Ако, дакле, лекар у даним приликама ни то не превиди, него тачно утврди, моћи ће и ту околност употребити, да свој суд што боље оправда.

Леп пример те врсте забележио је Вибер из своје праксе¹³⁾. У истражном притвору прегледао је он неку женску, која је била под сумњом, да је 6 недеља раније родила, и своје дете упропастила. Сумњива особа је, истина, признала да је већ неколико пута рађала, али је одлучно и упорно порицала, да је родила пре 6 недеља, као што је сумњиче. По њеном исказу родила је она последњи пут назад 2 године. При прегледу није лекар могао констатовати ни један знак скорашњег порођаја — сем обилата млека у дојкама — али је жена и тај знак друкче тумачила: — изјавила је, да јој је то остало још иза овог последњег порођаја пре 2 године. На основу тога судско-медицински вештак није се могао решити на коначан суд о том случају, него је и даље посматрао сумњиву особу. За време тог посматрања поче се лучење млека у дојкама притворенице постепено губити, и изгуби се најзад после месец дана сасвим. То нестајање млека било је тако правилно и типично да је Вибер на основу тога решио тај спор. Дао је своје мишљење, да је та сумњива особа пре кратког времена родила.

Тај пример је веома инструктиван и за лекаре и за правнике, па ваљда га за то и Бруардел наводи¹⁴⁾ и ако он — као што већ споменусмо — на лучење млека у женским дојкама као знак скорашњег порођаја не полаже толико колико други. Поучан је управо у два правца: 1., што нам показује, како се савесним посматрањем и обазривим тумачењем појава и у нејасним и замршеним случајевима може доћи до јасних резултата и основаних мишљења; 2., што нас упућује, да се у тим приликама чувамо лажних исказа: — у опште женског лувкаства и преваре. По овоме изгледа, да има жена, које знају за аномалије у лучењу млека у дојкама — нарочито за оне, где дојке после једног порођаја никако и не пресушују. Ту је могућност и притвореница употребила у своју корист, не би ли лекара на тај начин заварала.

¹³⁾ Ch. Vibert: Précis de médecine légale. — Paris; 1880; pag. 302.

¹⁴⁾ P. Brouardel: „L'infanticide“. — Paris; 1897. pag. 150.

¹²⁾ И хемијски састав млека у том добу показује неке разлике.

Жене лажу и варају у таким приликама и на друге начине, па с тога мора и лекар и иследник бити веома обазрив и према њиховим исказима и према извесним појавима на њима. Кад већ падне сумња те врсте на таку жену, зна она, да ће доћи и до лекарског прегледа, па се већ у напред на то спреми, како ће све знаке, који би је могли издати, прикрити, преимачити или тако протумачити, да и лекар дође у недоумицу. Нарочито варају жене крволиштењем, породичким прањем и млеком у дојкама. Последњи начин им је веома згодан — нарочито у оним случајевима, где је млеко у дојкама још једини знак, који је на њима иза порођаја остао, те би их могао издати. Да и њега нестане, или да га бар за оно време док лекар дојке прегледа, притаје и прикрију, раде овако. Непосредно пред сâм лекарски преглед вештачким начином (исисавањем устима или купинама) „ваде млеко“ из дојака — т. ј. испразне дојке колико игда могу, па кад онда дођу на преглед, лекар се заман мучи, не би ли што из њих истиснуо. С тога је у таким приликама дужност и иследника и лекара, да и на таке подвале помишљају, па да се претходно тачно увере, је ли сумњива особа тако што могла извршити: — је ли јој н. пр. могла која друга особа дојке посисати; је ли их могла испразнити каквим справама¹⁵⁾ или другим којим начином; има ли где видљивих трагова таквих манипулација и покушаја; је ли се код ње нашло каквих справа, којим би се то могло извршити и т. д. Ако постоји сумња, да је женска тако што учинила, што би лекарски преглед могло омести и завести, онда је довољно, задржати сумњиву особу неко извесно време — н. пр. неколико сахата — усамљену и под строгим присмотром, како никако не би могла тако што поновити. За то време навру њене дојке, ако оне доиста луче, бар толико млека, да га лекар притиском може — ма кап по кап — истиснути и констатовати.

У осталом не би судско-медицински вештак ни то морао чинити, а да ипак у таким приликама и поред те женске ујдурме констатује млеко у дојкама, ако оне у опште луче. Познато је, да је пуне дојке веома *тешко сасвим исцаризити* — нарочито на онај начин, којим се жене у таким приликама служе. Ако, дакле, лекар сумња, да је жена непосредно, пре него ће доћи на преглед, шта чинила, да млеко у дојкама прикрије, довољно је, да јој дојке неколико пута, а у омањим размацима времена, од основе према брадавици појаче стиска, па ће ипак, ма и неколико капи, млека из њих истерати. Неки препоручују, да се у таким случајевима дојке стискају и потезу нарочито с оне стране, која је пазуху окренута (Emmert).

Доказивање спорне трудноће и порођаја у опште, а нарочито у оним случајевима, где је једини знак млеко у дојкама, отежано је најпосле и тиче, што у споровима те врсте има *лажи и превара баш и у противном правцу*. Гдекада се н. пр. деси, да сâма жена силом хоће да докаже, како је трудна или како је скоро родила, па се у том циљу служи лажним признањем, намештеним исказима сведока, подметањем објективних знакова — у опште: свакојаким обманама и ујдурмама — не би ли лекара завела, да и он симулисано стање потврди. Нарочито се то дешава у грађанским парницама, где је наследство или друга која корист у питању, али по гдекада има и у криминалној пракси таквих случајева. Шта више, могло би се рећи, да нису баш тако ни ретки, и ја ћу из читавог низа њиховог, примера ради, навести само два, да њима покажем, докле се у томе може дотерати, и како је

¹⁵⁾ Емерт (Emmert) наводи, да у Швајцарској то чине — неким земљаним цевима — на нарочити начин у самом истражном затвору. — (Emmert: Lehrbuch der gerichtlichen Medicin. — Leipzig; 1900; Seite 405.

потребно, да и лекар и иследник у споровима те врсте буду савесни и обазриви.

Тардије (Tardieu¹⁶⁾ износи овај случај те врсте. Радиле две бабице у једном месту, али у брзо постану непомирљиве противнице. Једна од њих, не би ли се како опростила оне друге, смисли читаву кривичну оптужбу против ње. У тој намери здружи се с неком постаријом служавком, и подговори је, да ону бабицу тужи као да је на њој извршила побацивање. Шта више, спреми јој и згодне исказе, и научи је, како ће оптужену што јаче теретити. Сагласно с тим и она је пред судом лажно исказала, како ју је та служавка, кад јој већ беше живот у опасности, у помоћ звала; како је на њој и њеном помету све знаке побацивања нашла; како је — најпосле — и један део тих знакова (комадић опнице) сачувала, да га пред суд депонује и т. д. — Лекар, који је тај случај ислеђивао, беше поред свега тога толико савестан и обазрив, да не поверава исказима и ако су долазили од стручног лица, него да све сâм испита. Том приликом се увери, да је све подметнуто и ујдурисано; уопште: — да је цела та оптужба на лажи и превари основана. У том смислу и изда своје мишљење.

Још поучнији је онај случај, што га наводи Бруардел¹⁷⁾. По њему се може видети, да лекар не сме много веровати ни исказима ни признању сумњиве особе — баш ни у оним случајевима, где се тиче тешких кривичних оптужаба, и где сумњива особа тим исказима и признањима сâма себе терети. Ево тога чудноватог случаја.

Год. 1868. затрудни у Геблену (Gueblin) близу Меца нека Адела Бернар, девојка од својих 22 године. Трудноћу констатују 24. јуна и 4. октобра и лекар и бабица стручним прегледом. Одмах после другог прегледа 8. октобра јаве се изненада код Аделе јаки болови у утроби, крволиштење из полних органа, и неки осећај „као јој нешто из тела испада“, и она се тога ради склони у нужник. Ту је нађу, почну испитивати, те најпосле исказе, да је по свој прилици ту родила, и да јој је дете у нужник упало. Учињеним увиђањем констатовани су само трагови крви у врту и на нужничком седалу, али детињи леш и пометина нису се никако могли наћи. Сутра дан Аделу прегледају и бабица и срески лекар, и сагласно даду своје мишљење, да је она од прилике пре 24 сахата родила.

На основу тих мишљења поведе се кривична истрага против Аделе. Бабица понова потврди, да је она скоро родила, а и она сама најпосле призна, да је доиста тако — изменив свој ранији исказ у толико, што је сад одлучно тврдила, да дете није у нужник пало, него га је она свињама бацила те су га појели. Према томе тичало се управо убиства (вазбрачног) детета, али како се ни сада није могао наћи ни најмањи траг детињег леша, оптужена је само за утајивање (упропашћење) детета. При саслушању пред судом Адела је понова признала, да је своје дете свињама бацила — тако да ни бранилац то није могао порицати, него је само тражио блажију осуду. И она је 6. новембра исте године осуђена на 6 месеци затвора.

Задовољна с пресудом не апелова него се ускоро за тим пријави на издржање казне. Том приликом примете на њој, да је болесна, посумњају по неким знацима на запаљење трбушне осуке (опне, марамице), и упуте је окружној болници

¹⁶⁾ Види: Legrand du Saullé: Traite de médecine légale, de jurisprudence et de toxicologie. — Paris; 1885; pag. 260.

¹⁷⁾ Brouardel: „Le mariage. Nullité, divorce, grossesse, accouchement“. — Paris; 1900; pag. 203.

у Нанси на лечење. Ту лекари констатују трудноћу у 8. месецу, и она се доиста 24. децембра породи.

Беше, дакле, јасно, да први изказ није био истинит, а како је било још законске могућности, државни тужилац потражи поновно суђење. На поновном претресу 18. јануара 1869. Адела изјави, да је њено раније признање пред судом сасвим лажно, а да га је учинила само по наговору својих родитеља. Они су је плашили, да ће — ако не призна — ипак бити осуђена, али онда на много већу казну — на 15 до 20 година робије.

Према овоме јасно се истиче оно старо искуство, да су спорови о трудноћи и порођају најтежа и најопаснија питања судско-медицинског вештачења. Решењу њиховом приступају и признати стручњаци са оправданом опрезношћу и зебњом. „И ако сам се већ од првих година мој лекарског живота бавио бабичењем (примаљством); и ако сам за 18 месеци био кућни лекар у „породилишту“; и ако сам сада на челу једног великог бабичког одељења: — ја ипак и сада, више но икада, страхујем, кадгод морам давати своје судско-медицинско мишљење у неком случају спорног порођаја“ — вели Лорен (Logain), па тако ће рећи и сваки други прави зналац тих прилика. А кад је тако у оним случајевима, где лекар има више знакова, по којима се та питања решавају, колико ли је опасније у оним приликама, где му је на расположењу само један једини од тих знакова — млеко у женским дојкама? Колико је ту потребно и савесности и обазривости, да се до јасног и основаног резултата дође! У таким приликама мора лекар имати све на уму, а строго се држати само онога, што сâм савесним прегледом и свестраним испитивањем несумњиво утврди. С тога пута не сме га ништа завести. Увек је боље у сумњивим случајевима признати, да овога маха нисмо у стању на тако питање одговорити, него на основу недовољних података погрешно мишљење издати.

Д-р М. Јовановић — Батуг.

КРИМИНАЛНА ПСИХОЛОГИЈА

III

Према подели, коју је учинио Ханс Грос, Криминална Психологија обухвата два дела; један је субјективан и бави се разматрањем о психичној делатности судије или криминалисте, а други је објективан, и проучава психичну делатност кривца. Ми ћемо се, наслањајући се на ову поделу и придржавајући се ње, а према плану који је Грос изнео, изложити предмет Криминалне Психологије.

У судским и истражним радњама истиче се једна субјективна страна. То је психична делатност судије или посматрача злочина и злочинца. — Не треба заборавити, да велика множина људи, кад што о себи говори, верује да познаје тачно ствари и да о њима тачно и верно саопштава, чак и онда, кад говори „чини ми се“, „мислим да је тако било“. Кад неко каже „чини ми се“ или „мислим“, то тај, који то говори, у највише случајева сматра као извесну ствар. Тиче ли се саопштења какве чињенице, голог факта и. пр. „пљуштало је“, „било је 9 сати“, „имао је прну браду“ и т. д. то оно што се каже, кад се тако просто каже не излази тако јасно и видно испоњено нити истакнуто. Сујета људска обично гони да се така факта допуне и утврђују изразима „чини ми се“, „мислим“, „извесно“.

Но често се говори без ове резервације, са потпуном сигурношћу, ма ствар ни у пола не била толико сигурна, као што је то случај у животу, а и у суду. Ко има искуства у

проматрању овога факта, тај долази до уверења: да људи често пута не знају шта знају. — Читав низ тврђења износи се и поставља са највећом сигурношћу, а кад се једно иза другог подвргну озбиљнијој контроли, то се као истинито покажу једва једно или два тврђења, т. ј. најмањи део. Али и овде са сумњом не ваља ићи у крајност. Већ и у обичном животу дешава се врло често да се неко поколеба у свом знању о нечему, ма да је у исто уверен; то поколебавање бива услед сталне сумње која са спољне стране долази. Нарочито лако се могу поколебати живахне природе: причају нешто; неко почне запиткивати: да ли је заиста тако било, да се није обмануо и сумњиво порицати и т. д. и овај се већ колеба у истинитост онога, што за истину сматра и најпосле се дешава, да признаје да се ствар коју он зна, лако могућно и другаче десила.

Још чешће се оваки случајеви јављају пред судом и у суду. Околност, да се излази пред судије, већ дејствује на највише људи узбуђујући свест, да је њихна изјава или исказ од врло велике важности или да може бити од велике важности. И ауторитативни положај судије упућује многе људе, који стоје пред судом, да своје мишљење судском потчине и да се у своме тврђењу поколебају. Зар је онда чудо, ако неко, који је уверен у истинитост свог исказа, не може више ништа са сигурношћу да тврди о оном што он зна, пред судијом, који непрестано сумњичи.

Судија не треба да прима слепо сваки исказ и да га без критике акцептира; али исто тако не треба бунити, пометати ни колебати онога који даје исказ и који, вероватно, истину износи. У томе лежи један тежак задатак за криминалисту. Но, још је теже упутити на пут истине онога, који даје исказ и лаже ненамерно, или који нетачно зна ствар, нетачно схвата и погрешно закључује. Може неко сматрати да се то једнога кривичног иследника или судије ништа не тиче — сведок или кривац тако и тако говори, да је тај и тај исказ и то је довољно за судију, пошто све размотри да се определи у његовом изрицању пресуде. То није довољно за његово опредељење. — На првом месту треба сами да се уверимо да се у чему год нисмо преварили, а исто тако морамо се чувати од тога, да онога, који даје исказ, одвраћамо од његова мишљења и да га своме прилагођавамо и приволевамо. Криминалиста, иследник, који је у стању погрешан и лажан исказ да умотри; који је у стању погрешан исказ корегирати и исказника упутити да сам све своје погрешке увиди и само истину саопшти, који то може, тај је савршен у свом тешком послу и с успехом врши свој задатак.

Задатак једнога криминалисте, према томе, је врло тежак. Још Warnkönig изнео је прошлога столећа гледиште да јуриспруденција мора да тежи да постане природна наука. Та се мисао безброј пута понављала у току прошлога столећа, и ма да је у толико прилика погрешно схваћена и водила у заблуде, ипак се не може спорити њен значај, као што се не може спорити и успех, којим је криминалистика нарочито у последње доба дигнута на степен природних наука, чему је највише допринела Ломброзина школа — ма да је и она учинила погрешку, што је журно збирајући податке одмах покушала и закључке да изводи, а то је посао доцнијега рада и епохе. Ломброзина школа требала је се „ограничити на прибирање чињеница.“

„Свако истраживање мора на првом месту да утврди и формулише битност саме ствари или предмета“. А у кривичним стварима то је полазна тачка и најважнија чињеница. Може неко хиљаде и хиљаде судских протокола, и ислеђења и кривица прочитати, па ће онет на крају крајева увидети, да њих

двоје: иследник и онај који даје исказ, нису формулисали суштину предмета и нису начисто шта хоће један од другог.

Један од најважнијих послова у криминалистици јесте анализа. Треба наћи оно што из комплекса услова исходи и то као стално утврдити, а исто тако треба одстранити све оно што не доприноси самој ствари. Дело, кривицу, случај, ваља до детаља рашчлањавати. На једној страни мора се проучити и испитати како вредност има само по себи доказно средство, колико вреди сам субјект и у каквим се погодбама находи.

Кад се, рецимо, ствар тиче каквога исказа, мора се нагласити да ли је исказник хтео и могао рећи истину, и даље, какву вредност има оно што је он исказао, као и то, колико може утицати на измену схватања о самом предмету.

Сваки доказ појединачно ваља посматрати. Треба видети и наћи сваки исказ: да ли може бити истинит цео или делимиче; да ли је исти доказ услед погрешног посматрања и схватања; да ли је закључак погрешан или лажан и тада се пита: да ли и тада остаје у снази доказ кривице? Ако не остаје, остаје ли у снази под извесним условима и јесу ли ти услови ту?

Иде ли се тим појединачним путем проучавањем и расуђивањем о сваком доказу, онда се могу многе погрешке и заблуде да одстране. Но овде је још нешто важно: између појединих чињеница, које се проучавају, мора бити заједнице и везе; то значи: испитивање треба да иде сукцесивним путем, т. ј. оним редом једно за другим треба да тече ислеђење, како је текао догађај који се ислеђује. Неуспеси у истраживању многих злочина услед тога су, што се ова метода у истражи није примењивала. —

Криминалистика се дуго времена бавила студијом норми и принципа. Она треба да се баца на студију материјала, на факта и чињенице, и из појединих делова проучена материјала целину да склапа. Стара медицина тражила је универзални, општи лек за све болештине; она је тражила еликсир живота и кувала теџаик, а данашња медицина секцира, микроскопише, мери, експериментира; она данас не зна ни за какво универзално средство. Медицина је увидела своју погрешку и отклонила је, а у криминалистици, додаје Грос, још се кува тераик, и са презрењем и с висине се гледа на оно што је најбитније за њу, а то је студија реалнога.

(свршиће се)

ИСТОРИЈСКИ РАЗВИТАК ПОЛИЦИЈСКИХ ВЛАСТИ У СРБИЈИ

(1793 — 1869)

III.

Полиција у Србији од 1804. — 1869. год.

(НАСТАВАК)

9

§. 33. Кои се усуди оставити од војне село или више, за кудука себи, тај ће подлежати народном суду, и платиће у касу одсуђену цену, и изкључиће се власти неко време за каштигу.

§. 34. Кои би човек рђаву човеку, андуку, дао леба, а неказао одпут селу, да се такви гони, онај да прими каштигу ајдука.

§. 35. Кои би отишо у ајдуке, и ценио и харао браћу своју, томе никакове милости ни предаје никад, но једнако да се тера, и кад се уфати, жив да се преда суду, и суд да поврати похарано, да му изпребија и ноге и руке, и потом на коло да се разане.

§. 36. Кои би се старешина судац, или кои му драго био чиновник, усудио, да ајдуке шије, и народ да харају, и њему се дају, да ји он сохрањава, томе, ако се чисто осведочи, каштига по препису 35, прописује му се, да је он харо, а не они ајдуци.

§. 37. Старешина, или кои му драго судац, ако се пронађе, да је са лоповима, кои коње и волове краду; ако се усуди, са онаковим делити, а коме је украдено неплаћати, но лопове бранити, а сиротињу угњетавати, тај одсуђује се, како исти лопов, под каштигу, и власти да се лиши.

§. 38. Народу у власти није избирати војничке старешине, кои ће војском управљати, и на бој водити. Ово остаје на промотренију војене власти и старешина, да они изберу, кои је вешт и изкусан војску водити, и њом управљати. Народу се допушта избирати судца за маџистрат, сеоског кмета, среског, то јест кумпаниског кнеза, а избацити ни једнога не може без суда и велике власти, докле му се неби нашле и осведочиле погрешке, и погрешке га могу извадити из званија, а лишити воља ничија, или хатер, или пизма¹.

* * *

На основу свега што смо до сада казали о стању власти и правосуђа у времену првог нашег устанка, можемо у погледу развитка полицијске власти извести овај закључак:

1. Од почетка устанка па до образовања нахијских судова, који нису постали у исто време већ постепено, и полицијска и судска власт била је у рукама нахијских, кнежинских и сеоских старешина (кметова). Оштре границе између њихове надлежности није било; општи карактер власти био је патријархалан, а дужности полиције неодређене.

2. Са установом *маџистрата*, не само судска, већ и већи део полицијске власти пренет је на судове. Војводе, кнезови и кметови остали су за одржање реда, штићење личне и имовне безбедности, извршење нарелаба Вождових, саветских, судских и купљење пореза. За војне кривице војводе су могле кажњавати шибом „најдаље кроз 300 момака три пута“¹) али се у судске ствари нису смеле мешати. Кнезови и кметови могли су судити о потрици и друге омање ствари, али никог нису могли кажњавати.²)

3. У градовима, код војвода, и при маџистратима, постојали су специјални полицијски органи: „*полицјај квартал-маџистори*“ и „*маџистратуални вице-полицјаји*“ а у Београду нарочити управник за одржање реда и извршивање наредаба.

4. И полицијске и судске органе бирао је сам народ.

Изузетак од овога учињен је у последње време према војводама и кнезовима које је постављао сам Вожд.

5. Установом министарства за „*внутрена дела*“, учињен је први покушај да се дужности полицијских власти издвоје из општих дужности унутрашње државне администрације, и

6. И полицијска и судска власт почивала је у главном на обичајном праву и појединим уредбама; правих писаних закона није било.

Други период

(1813—1815)

Други период времена у погледу земаљских власти, као што смо већ нагласили, једнак је са временом у очи устанка. Са пропашћу српске слободе, пропала је и самосталност унутрашње државне управе, а на првом месту власт *маџистрата* и *војвода*. Чим су Турци покорили Србију и у неколико повратили ред у земљи, прва им је брига била да по градовима

¹) Поменик од М. Ђ. Милићевића (стр. 851).

²) Часови одмора од М. Ђ. Милићевића.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

www.unicef.org

ним варошицама поставе муселиме који су, поред изра- није познатих им дужности, имали сада још једну више, а то је: да од народа покупе оружје. По нахијама су, истина и даље остали кнезови а по селима кметови, али скоро без ика- квих права, већ само са дужностима: да распоређују и купе порез. Сва власт била је у рукама муселима и нарочитих ко- месара који су, са јаким одељењима војника, ишли из села у село ради купљења оружја. Муселими су, шта више, у мно- гим местима били и судије (кадије).

Разуме се већ, да код оваког стања ствари није могло бити ни говора о каквом праву Срба, а још мање о заштити њихове личне и имовне безбедности. Сима Милутиновић — Са- рајлија у својој *Историји Србије* тврди, да је положај Срба у ово доба био много гори но за време дахија.

»Отуда инди, веди он на стр. 101. овог свог дела, како и због другог још којешта (т. ј. подозревања) овога времена куда би гођ који Турчин пошао кроз вилает Србски, нити само по један, ни без калауза ходио, него првога Срба гди сретни на путу, ил' у селу, преда се га узми у калауштину, док сретн другог па оног' одпусти али ријетко неоголужје- нога и небијенога; па њекоји су Турци тако њима калаузивше Србе у место да одпусте, везивали за дрва, и у њи нишан из пушака гађали, те огледали кои ће прије у најбоље место по- годити, да се Србин — чоек немучи и непреза, и тако ји про- изрешетане живе ли мртве ли, ал' уз дуб привезане остав- љали, те и тако на оближња села кривицу наметали, потва- рајућ' ји да су то нетко од њи, или њихова браћа хајдуци учинили. На конаке пак ће бигод они доходили, ту би сво село на белај ударало, и ограисавало би од њи, а она јадна кућа би највећма у којој би зам'рцали, што ту једва би тко жив од страха или од мука ненаг'рђен остај'о и уштеђиван бивао, премда таково одире дотада несамо нијесу дирали, него су и уважавали и чували је почитујући хлеб и со, али је одавда њима најприме домаћин коње морао водати до поноћи, те и по сниегу и мразу босоног; ако ли би га обувена застајали, сазували би га одма, па би му босу коње водати давали, а онда они топрв и најприме по његовој кући од баба и од остале чељади срамотама, стравама и мученијама свакојаким, истра- живали би изгонећи сакривене лепе хаљине, скупоцине токе, и оружје у сребру, и злату, и што Срби ниесу ни у сну снивали, то би се од њи на муке изгонило, пак би после тога нашавши исто или ненашавши, чинили опета свакојака друга своја по- ганства, и мало би кад' из кое куће са конака дизали се, и одлазили, да неби још и домаћина на највеће муке метали, ако што још имаде скривено а особито сам од свое куће, да мора и то њима изнети и одати, или би му очи скакале бијући га на изред сваки, пак и у квргу би везана остављали, да ји ту и тако чека, док му опета дођу, каконо су чешће и по- враћали се, па кад' би онога, кога су били и мучили, мало што попридижена застајали, овда би га дотаманјивали, говорећи: »Валахи је хајдук! Ево му се ништа неморе, доксегод жив на казук (турска реч колац) ненадне, оли док' му пасјача (т. е. глава) од Турскога ножа и сабље не полети«.

После деветогодишње потпуне слободе, ови зулуми, по- јачани варварствима приликом угушивања Хаџи - Проданове буне, у којој је око 150 људи које посечено које на коље вргнуто,¹⁾ довели су народ до очајања и нагнали га да се по- ново лати оружја, и тиме стане на пут свему овом.

Брзи успеси српског оружја на Љубићу, Палежу, Пожа- ревцу, Крагујевцу, под Смедеревом и на Дубљу, имали су за резултат мир између кнеза Милоша и Марашли Али - паше,

¹⁾ Грађа за Српску Историју нашега времена од Вука Караџића ст. 66.

којим је створена сасвим друга и нова унутрашња управа у Србији.

Ако се у крвавом хаосу, који је настао у Србији после 1813. год., може у опште и говорити о каквим уређеним вла- стима, онда се и за полицијску и за судску власт може с пу- ним правом рећи, да су се налазиле у рукама свију Турака који су тада били у Србији, и да им је главни задатак био да што више јада и несрећа нанесу Србима. Све ово, рађено је и поред Букурешког Трактата између Русије и Турске (1812 год.) чија је осма тачка остављала Србима »независно управљање у њиовим унутрашњим делима.«¹⁾

Трећи период

(1815—1835)

Познатим уговором о миру између кнеза Милоша и Ма- рашли Али - паше, поред осталог, утврђено је и ово:

1. Да се Турци у будуће не мешају у купљење порезе, већ да исту купе сами српски кнезови;

2. Да код сваког муселима седи по један српски кнез без кога муселим не сме Србима судити, и

3. Да се у Београду установи српска *Народна Канцела- рија*, у којој ће заседавати по један кнез из сваке нахије ради суђења већих кривица Србима²⁾.

После овог, у времену у коме је постао, по Србе веома корисног мира, приступило се одмах унутрашњем уређењу земље.

Скупштинском одлуком од 19. децембра 1815. год. задр- жата је и даље стара административна подела земље на 12 на- хија³⁾, и решено да се у свакој нахији постави по један *главни кнез* и потребан број главних кнезова за *Народну Канцела- рију* у Београду. На овој истој скупштини утврђене су и дужности главних кнезова, у овоме: да се старају о прикупљању пореза; да извршују све заповести које им буде издавао *врховни кнез*; да се старају о одржању реда и сигурности у повереној им нахији, и да ислеђују и суде како грађанске тако и кривичне ствари⁴⁾.

Поред овога, главни кнезови имали су и власт над све- штенством у својим нахијама, па су још и судили брачне спорове.

Противно оном што смо видели у првом периоду: да нахијске старешине немају никакве судске власти, и да су- дови обављају већи део полицијских дужности, у почетку трећег периода кнезови су и полицијске и судске и извршне и војне и финансијске и духовне власти.

Према оволиком делокругу њихове власти, главни кне- зови су, после кнеза Милоша, били највише старешине у земљи, док је у првом периоду, као што смо видели, поред Војда постојао и Савет, за тим магистрати, па тек онда кнезови.

Разлика између главних кнезова овога доба и оних из пр- вог периода и у томе је, што је у првом периоду кнезове би- рао народ, а у овом трећем сам *врховни кнез*, као и све остале државне службенике.

Сваки главни кнез, приликом свог наименовања за на- хијског управника, добијао је од врховног кнеза нарочиту горњу одећу — *бињии* — за знак старешинства, а поред овога и нарочите писмене дипломе, у којима су, поред утвр- љивања у звању, биле у неколико одређене и њихове дужности.

¹⁾ Јавно Право Књажества Србије од Димитрија Матића, стр. 4.

²⁾ Вукова Грађа за Српску Историју нашега времена (стр. 132).

³⁾ Пореч, као прлетни предео са 20 села није придружен ни једној на- хији; већ је добио свога засебног кнеза.

⁴⁾ Финансије и Установе обновљене Србије од Мите Петровића.

Једна таква диплома издата је још 14. новембра 1815. год. обркнузу грочанске нахије Вићентију Петровићу, и гласи:

„Велики ест Бог! и велика ест благод и милост Божија, која е избрала славному роду Сербском, врховнаго кнеза, и правитеља Народа нашего, за увести преслатки мир и тишину в' земљи нашој Србији!

„По указу пресветлаго и милостиваго нашего Царја Султана Махмута; и честитога и великога везира Марашли Али Паше Уруменлијскога: вједомо свакоме творим, како ја долу подписаниј верховниј кнез и правител Народа Србскога, по смотренију моему изабрах Господара Вићентиа Петровића за обер кнеза нахије грочанске способна бити, кое њега властију моеју пред Народом постављам и препоручујем њега код сви поштенородни кнезова и кметова селски од нахије грочанске, што би њега за истинита обркнуза препознали, и њему пристоину чест одавали и у свакоме послушанију били; и заповести мое сваке кое преко Господара Вићентиа обер кнеза у нахиј излазити буду свагда слушали и испољавали, ако би се кои непослушник или преступник ове наше заповјести нашао, онаи ће сваки под страшни одговор пасти, и најпосле свога живота лишити се оће; на кое ему даем ово писмено потврђено печатом герба моего болшаго ради вјерованиа.

„Злочинца уфати, или ако се неби уфатити дао, да га може убити; по заповјести моеј!)

Дано у Влашкој
Нахије Грочанске,
14. Новембра 1815.

Милош Обреновић
Верховни кнез
и правитељ Народа
Србскога.“

У дипломама, које су доцијих година (1819 и 20) издате главним кнезовима, ставља им се нарочито у дужност да у повереним им нахијама одржавају ред и сигурност; да с кнезовима и кметовима истребе „ајдуке горске и сваке друге злочинце“ и да пресуђују „велике и мале расаре које кнежински кнезови и кметови не би могли пресудити“, а ако би међу њима било и таквих, које и они не би могли пресудити, да јављају врховном кнезу.

(наставиће се)

Д. Ђ. Алимпић

БЕРЛИНСКА КРИМИНАЛНА ПОЛИЦИЈА*)

„Наша криминална полиција ради у најважнијим кривичним догађајима с мало или с ни мало успеха; она у опште одавно већ није више у стању, да са злочинцима велике вароши води борбу с изгледом на победу. Криминалитет ужасно расте, не увећава се у сразмери са увећањем становништва, већ ово и сувише надмашује, а криминална полиција, која је позвана да заштити личност и имовину постаје према злочинцима све немоћнија. У упоређењу са осталим великим варошима берлинске прилике у погледу безбедности сасвим су заостале.“

Такве се тужбе по каткад чују, кад полиција не пронађе кога убицу, или кад се у новинама прочита, да се по

1) Финансије и Установе обновљене Србије од Мите Петровића, стр. 508).

*) Угледне берлинске новине „Berliner Tageblatt“, које своје ступце посвећују свима појавама јавнога живота, донеле су пре неколико дана своја опажања о берлинској криминалној полицији. Много што шта, што писац овога чланка пише с последом на берлинске путнике, има и општега значаја, па с тога ће овај чланак интересовати и на размишљање побудити и наше полицијске службенике. За то га и доносимо у верном преводу.

неки зликовац, кога су тражили по целој земљи, мирно ба-вио у Берлину, знајући да је овде најсигурнији.

На жалост ове су тужбе делимично оправдане, а тиме постају оптужбе постојећих прилика. Али такође су оправдана и даља питања: Откуда то долази? Шта је узрок неуспеху полиције? Зашто она не ужива оно тако потребно поверење у публици? Без одуговлачења одговарамо на то по нашем најдубљем уверењу: Узрок овој опасној безуспешности берлинске криминалне полиције, ове по нашу варош тако важне власти, лежи у недовољном, несавршеном систему, у застарелој, за садање прилике потпуно неупотребљивој организацији криминалне полиције, која је била погодна за Берлин пре 30—40 година, али није више за садашњи Берлин, који је постао светска варош. Али кад је то тако, онда укинемо застареле установе! За власт, која има да штити личност и својину, потребне су најбоље, најсавременије установе. Истина ни публика није невина због непоштовања и запостављања наших криминално-полицијских усанава, које се не може порицати да постоји. Широка публика појми, да поред сјаја и величине велике вароши, поред вредних и радних људи, међу њеним становницима постоји и царство мрачних индивидуа, које се у најоштријој супротности и борби налазе са редом и законом, тек онда, кад из новина сазна о каквом убиству, или о каквој опасној крађи или другом каквом злочинству. Али онда је обично жудња за сензационим појединостама догађаја, за страшним или пикантним сценама, тако јака, да се при тој занимљивој лектури онајчешће заборавља рад чиновника, чију ревност и храброст нико не сме сумњичити. Али шта то помаже? И најактивнији људи подлежу примеру других, а за радозналост читаоца истражни је чиновник, ако баш није налик на неког јунака из криминалних романа, много досаднија и несретнија личност од читаве војске зликоваца.

Погледајмо ову војску огорчених непријатеља својине и закона, који воде рат до истраге са органима државнога поретка, који су наоружани енергијом, лукавошћу и интелегенцијом, али и свим техничким тековинама новог доба, а чије се везе распростиру по целој свету! У актима и листама полицијске управе наћићемо огроман број познатих зликоваца; ова акта и листе сваки се дан увећавају подацима о домаћим и страним злочинцима. На питање пак, да ли је трупа која је позвана да води борбу против овога непријатеља, крај све добре воље, и у истини способна за то, морамо дати негативан одговор.

Још пре неколико година ми смо у овоме листу свраћали пажњу на то, да се наша криминална полиција не налази више на истој висини, на којој је пређе била, да њена организација, није погодна за велико-варошке прилике и одnose и да није савремена. У своје време постављена је била комисија ради испитивања криминално-полицијских усанава, и ова је најзад наша, да је апсолутно све у реду и исправности. У комисији су били државни правобраниоци, председници окружних судова и виши полицијски чиновници. Душа пак комисије и човек од пресуднога утицаја био је тадашњи шеф криминалне полиције, гроф Пиклер, који је био одлучан противник децентрализације. И тако је све остало по старом. Да би се пак озбиљна забринутост у публици и недостаци, на које је штампа указивала, отклонили, беше постављен у сваком полицијском кварту по један криминални наредник као „увећање“ криминалне полиције у кварталовима, у којима се дотле само по један криминални жандарм налазио.

Овакав поступак, ма како да је незнатан, показао је, да се на меродавном месту увиђала умесност постављених захтева: да се у самој вароши мора повећати број полициј-

криминалних чиновника, који би одржавали везе са публиком и створили већу сигурност у полицијским квартовима; али надлежни се одлучише за половну меру. Сваки може схватити, од какве је вредности она била: да ли у једном полицијском кварту од 15—20.000 становника криминално-полицијске послове врше један или два чиновника у истини је једно исто. Главна маса криминалне полиције са њеним стотинама чиновника остала је и даље у згради главне полицијске управе на Александровом плацу, и ово чврсто бирократско сједињавање учинило је сасвим природно временом да посиоци „егзекутиве,“ криминални комесари сматрају да испуњење њихове званичне дужности лежи једино у раду у канцеларији, те на тај начин заборавише — сем незнатних изузетака — главну ствар — практичну делатност изван канцеларијских зидова. Тиме је пак и сам тај систем осуђен. Она криминална полиција, која није у стању да образује чиновнике, који ће, место да седе у канцеларији, и пишу читаве рне аката, стајати у практичном животу, који ће прилике велике вароши познавати, посматрати и схватати и свуда имати своје везе, — таква криминална полиција не може показати никаква успеха у борби са злочинцима; њена ће снага бити за све велике злочине недовољна и само ће од случаја зависити проналазак злочинца. Криминалиста, који је само теоријски образовац, никад неће постићи повољне резултате. Ту не помажу ни најпаветније и најпространије припреме ради проналазак убице, ни најтачнији фотографски апарати и справе за мерење, ни најпотпуније листе и акта.

Истина све иде као под конач од онога тренутка, кад три пута зазвони звоно телеграфске централе у главној полицијској управи, те тиме јави дежурном комесару, да је из некога варошкога кварта јављено о учињеном убиству, па до састанка комисије ради констатовања убиства на лицу места. Потребне се дешеше напишу и предаду, државни правобранилац и виши претпостављени буду извештени, тачно после најдаље једног сата све је на лицу места, увиђај је учињен, потребна мерења и фотографисања су извршена. Али сад треба ићи даље, господо криминалисте! Да је овде од зликовца човек убијен, то је сигурно као град! Али даље, даље! Прво што задаје врло често муке, то је ко је убијено лице? Нарочито кад је убијени нађен изван места за становање: у подруму, на тавану, у шупи или на пољу или у шуми. А за тим главна је ствар: ко је учинилац, који трагови могу послужити, да се за њ сазна и ухвати? И ту се онда налази висока комисија за извиђање убиства, коју састављају несумњиво интелигентни људи, али без довољног практичног искуства, и без икакве везе са публиком, у туђој кући, у готово непознатом крају вароши, међу сасвим страним лицима. Личност убијенога, његова породица, његове навике, његови односи према трећим лицима, према становницима исте куће, комисији су потпуно непознати. Док се све то сазна и утврди потребно је много труда и времена, а при том није комисија чак ни у положају, да бар у неколико испита поузданост првих исказа, који су јој од стране публике учињени. А како су важна баш прва констатовања и испитивања сведока! Губитком времена, који у овом случају истрага трпи, користи се учинилац; он добија толико маха, да се може сакрити или утећи, баш и кад полицији у опште и пође за руком, да нађе његов траг.

Већ по овој кратким потезима скицираној слици даје се познати, са каквим тешкоћама и са како мало изгледа на успех ради криминална полиција на месту извршеног убиства, и да се најзад не треба чудити, што немају успеха криминални чиновници, који нису упознати са приликама, са публиком,

са крајем вароши, где се убиство десило. К овоме придодати недовољно практично образовање, неспретност у саобраћају са публиком и у испитивању сведока, оскудица брзог схватања ситуације, у кратко, скупе се толико неповољних моментата, да се за објашњење извесног убиства управо само случају има захвалити. Али то не сме и даље тако ићи. Напустимо овај застарели систем, напустимо централизацију криминалне полиције и њену безуспешну бирократску делатност! Нека се поглавита пажња обрати на практично образовање чиновника, и нека се пре свега следује примеру других великих вароши, т. ј. нека се у разним крајевима вароши отворе кварталне канцеларије, а не да се све сједине у главној полицијској управи. Тиме ће се криминални чиновници опет приближити пракси, животу и саобраћају велике вароши, те ће имати прилике како да са публиком ступе у корисне везе, тако и да се упознају са зликовцима њиховога кварта. Тада ће се они упознати са уочиштима злочинаца, и тада ће моћи пазити и проучавати њихов живот. Криминална полиција берлинска моћи ће онда опет испуњавати као што треба свој задатак. Неће онда бити непронађене толике убице, нити ће толика злочина дела остати некажњена. Кад криминална полиција задобије поверење публике добиће она у публици и помагача у своме послу. Али је претпоставка за ово, да се криминални чиновници одуче од надутости и охолости према грађанима, као што се то може опасити код појединих чиновника „старога курса,“ који тако понашање називају „чиновничким достојанством.“

Д-р Драг. А.

ДА ЛИ ЈЕ САМОУБИСТВО БОЛЕСТ ИЛИ ЗЛОЧИН?

Криминално — психолошка студија

(НАСТАВАК)

И Молијер је на такав начин играо на смрт. И противу забране од стране лекара, изашао је још један пут на бину и добио крволитење, од чега је после наступила смрт.

Врло је редак случај, да су се самоубице *саљивале*, као и то, да су се намерно затрчале и *главом ударале у зид*, или чак и то, да су се *хотимично смрзавале*.

Позната је једна од најчудноватијих врста самоубиства, а то је да се човек сам *разаине на крсту*. Обућар, Матија Ловат, *разапео се формално на крсту* 19. јула 1805. године. Кроз обе ноге пробо је два ексера од по 15 цоли дугачка, за тим је укуцао и леву руку на крст, па се заједно са њиме протуррио кроз прозор. Крст је претходно добро учврстио коношцем за прозор, па је тако обешен и разапет висио све до сутра дан. Тада су га приметили, скинули су га и кроз кратко време излечили, али је две године доцније умро у лудници Сен Сероло¹⁾.

У прилог томе, да код свакога случаја самоубиства мора постојати болесно телесно или душевно стање, иде и та околност, што често самоубице свесно употребљују начине за извршење дела, који проузрокују највеће болове. Шта више, они у случајевима, да их ко спречи у првом покушају атака на свој живот, у поновном случају, и поред већ једном претрпљених болова, не презају од тога да опет на такав исти начин одузму себи живот.

Као што можемо видети из статистика свију држава, у већини случајева самоубиства, мотиви из којих су ова извршена, састоје се из неколико главних врста. По статистици

¹⁾ Geschichte der durch Mathieu Lovat zu Venedig im Jahre 1805 an sich selbst vollzogenen Kreuzigung. — Rudolfstadt 1807.

за Пруску државу извештај о самоубиствима, за три године извршеним, гласе просто овако²⁾:

Омраза и досада живота	1094
Телесни болови	565
Пороци	999
Невоља	936
Кајање, срам и т. д.	831

Извештаји о самоубиствима у Француској много су испрпнији, и ту се о њима у току од 10 година овако каже:

Губитак имаовине и несреће	2577
Фамилијарне распре и несреће	2715
Љубав, љубомора и раскалашан живот	3598
Разни, нарочито физички болови	4865
Болести мозга	7048
Извршени злочини	206
Непознати мотиви	2295

По себи се разуме, да овако схематично постављање и излагање узрока није задовољавајуће. Тако н. пр. „омраза живота“ није узрок, већ само „утицање“ на већину разних мотива. Телесни или душевни болови, јад, пороци и т. д., могу само ускорити омразу на живот, и пруска статистика може бити доведена до абсурдности тим приговором, да је свако самоубиство најпосле израз омразе и досаде живота, и то најјаснији и најочљивији израз. И „непознати мотиви“ показују, колико је без вредности таква статистика. Да не треба међу последњом 2295 самоубица тражити многе болеснике, гладне људе или неке прикривене злочинце? Баш код самих самоубица није главна ствар у томе, да иду на онај свет најбеднији живи створови на земљи, већ често то, да се сакрију мотиви за дело. Цифра „непознатих мотива“ биће тек онда мања, ако се испитивању самоубица приступи са више енергије.

До чисте ситуације у томе питању можемо доћи само тако, ако најпре пођемо с те тачке гледишта, да је самоубица пре свега болестан човек. Многима ће то бити тешко, али другог излаза нема. — Као што се данас зна, да је душевним болесницима чињена безгранична неправда тиме, што су им некада ланцима спутаване и ноге и руке, тако ће и будуће генерације морати да се чуде свирепости наше јавно-

²⁾ Handbuch der vergleichenden Statistik der Völker und Staatenkunde. Von G. Fr. Kolb. VIII. Aufl. Leipzig.

сти, која понижава самоубицу, а тим пре у случајевима, кад се такав жиг срама преноси и на децу његову.

Свакако да ће се код многих људи од науке појавити мисао противу теорије болести код самоубице, што противу ње говори та околност, да људи у знатно већој мери врше самоубиства, него ли жене, и ако је човек здравији и има више отпорне снаге од жене.

Прво је тврђење тачно, друго погрешно. Ни у ком случају није женски пол слабији по здрављу. нити пак има мање отпорне снаге него ли човек. Сама висока цифра старости код женскога пола говори противу тога. Свакако да код мушкога пола има више самоубица него ли код женскога. И д-р Мебијус³⁾ примећује у своме делу „Пол и болест“, да је самоубиство код мушкога пола нека *четири пута* чешће него ли код женскога. При том вели још изрично, да је најчешћи узрок самоубиству болесно душевно расположење. Пошто код душевних обољења нема битне разлике у половима, то онда треба већи број самоубица код мушкога пола тако разумети, да се жене ређе убијају и у пркос душевног обољевања, него ли људи, јер рад и иницијатива није њихова особина.

Као и Мебијус изразили су се већина лекара најновијег доба, да самоубиство у болесном стању има најмање свога узрока у функционалним душевним или телесним поремећајима, већ у органским поремећајима.

Узроци самоубиствима су повреде главе, скупљање страних материја и израштаја у мозгу, неизлечиме болести, јаке конгестије, болови сваке врсте, па и болови јетре и срца. Даље су самоубиства проузроковали поремећаји црева, тешки болови у породиља, пијанство (акутно или хронично тровање алкохолом), а у најновије доба изгледа да су многе особе саме себе послале на онај свет услед јаког растројства нерава, услед болесног страха од лудила, а и из страха од извесног места, простора (агорафобија).

Ако се у таквим и у другим случајевима утврђена болест стави у одбрану самоубице, ипак је такав случај најређи онде, где мотиви за дело остају непознати и где изгледа да не постоји душевно или телесно поремећење.

(наставиће се)

Са немачкога Д. В. Вагић

³⁾ Dr. P. J. Möbius: Geschlecht und Krankheit, Halle 1903.

ПОУКЕ И УПУТИ

За расправу питања о компензацији (§ 903. грађанског закона) није надлежна полицијска власт.

Сима Стојковић, из Бачине, дуговао је по облигацији Сави Топићу, тамошњем, 390 дин., и за тај дуг, решењем јагодинског првостепеног суда од 23. фебруара 1887. године, стављена је интабулација на имање Симино.

Наследници масе пок. Симе: Миливоје С. Стојковић и маса пок. Живојина С. Стојковића тражили су код суда, да се ова интабулација са имања скине, наводећи, да су они то имање наследили од своје мајке Анице, која је добила то имање од свога мужа Симе преносом још у 1877. год. — дакле пре задужења Симиног повериоцу Сави. Апелациони суд пресудом својом од 7. августа 1902. год. Бр. 2973 одбио је скинуће пописа са њихова има-

ња и осудио повериоца Саву Топића, да наследницима: маси пок. Жив. С. Стојковића и Миливоју С. Стојковићу накнади сваком по 41 дин. на име таксе, и на име осталих трошкова сваком по 80 дин.

Услед тога, Миливоје С. Стојковић за се, Стојан Тодоровић и Стојан Пауновић за масу — као стараоци — обратили су се начелнику среза темнишког с молбом, да од осуђеног Саве, по тој „извршној“ пресуди Апелационог Суда, наплати досуђену им накнаду.

Позван да по овоме положи новац у 242 дин., осуђени Сава изјавио је, да њему пок. Сима дугује преко 1000 динара, с тога је молио начелника, да од његових — Симињих — наследника наплати тај дуг, и од истог одбије суму у 242 дин. и преда истим наследницима на измирење њиховог потраживања.

Но пошто наследници нису пристали да плате тај дуг, јер они нису наследници имања Симиног, но имања мајке

им Анице, то је осуђени Сава депоновао новац код начелника, и молио, да се исти не издаје овима, док се не оконча питање о праву наплате његова дуга из имања наследника.

На основу овога, начелник среза темнишког донео је решење, којим се осуђени Сава Топић одбија од тражења пребијања дуга, пошто томе нема места, јер су *досуде* по пресуди лично старалачке и наследникове, који нису дужни плаћати туђе дугове.

Из овога решење среске власти види се, да је пресуда Апелационог Суда схваћена тако, да осуђени Сава плати: *стараоцима* масе пок. Жив. С. Стојковића — Стојану Тодоровићу и Стојану Пауновићу, и наследнику Миливоју С. Стојковићу на име трошкова сваком по 80 дин., — свега 240 динара, и маси пок. Живојина и Миливоју на име таксе по 41 дин., сваком = 82 дин. — свега 322 дин.

Ово решење одобрило је начелство окр. моравског, као на закону основано, поред разлога, у њему изнетих, још и с тога: што, по § 903. грађанског закона, компензације — пребијања дуга — не може бити, јер нема обостраних обавеза, пошто је дуг Симин, који је давно умро; за тим, што осуђени Сава није ничим доказао, да су Миливоје и Живојин синови Симинови, и да су га они наследили; и најзад, што није доказао, под којим су се условима Живојин и Миливоје примили наслеђа — да ли без или са пописом. — Ово решење начелства одобрио је министар унутрашњих дела решењем од 28. јуна 1904. год. П№ 18053.

Државни Савет, по изјављеној жалби, нашао је, да решење министрово не одговара закону, јер је њиме одобрена неправилна радња начелства окружног из ових разлога:

Из извршне пресуде Апелационог Суда од 7. августа 1902. год. № 2973, која је поднета на извршење начелнику среза темњишког, види се, да су тужилачку страну представљали: Миливоје С. Стојковић, из Бачине, и маса пок. Жив. С. Стојковића, из Бачине, коју су заступали стараоци Стојан Тодоровић и Стојан Пауновић, и да је тужени Сава Толић, поред осталог у пресуди изложеног, о чему је спор вођен, осуђен да накнади тужиоцу Миливоју и тужилачкој маси сваком по 41 дин. на име положене таксе, и на име свију трошкова сваком тужиоцу по 80 динара. Па како су у овом спору била свега два тужиоца: Миливоје Стојковић и маса пок. Жив. С. Стојковића, а не три, као што је то погрешно узето решењем начелника среског, јер стараоци као заступници масини не представљају тужилачку страну, већ масу као једну парничну страну, — то је полицијска власт, извршујући поменути пресуду, требала тражити да тужени положи: за тужиоца Миливоја 41 дин, на име положене таксе и 80 дин. на име трошкова — свега 121 дин., а толико исто и за масу, као другу тужилачку страну. Дакле, свега 242, а не 322 динара, као што је то погрешно узето решењем начелника среза темњишког од 8. марта 1904. год. № 7418, које је начелство окружно одобрило, а по том и министар ожалобеним решењем.

Неправилност решења министрова огледа се још и у томе, што је њима одобрено решење начелства окр. моравског, којим се начелство ненадлежно упустило у расправу спорних питања, на име питања о компензацији, с погледом на § 903. грађанског закона, налазећи, да компензацији, коју је тужени Толић истакао, нема места, како с погледом на наведени пропис законски, тако ни с тога, што тужени није доказао: да су тужилац Миливоје и пок. му брат Живојин синови пок. Симе Стојковића, који му дугује извесну суму новаца по осудном решењу судском, на основу кога је и истакао питање о компензацији; даље, да није доказао, да су тужилац Миливоје и пок. му брат Живојин наследили свог пок. оца Симу, и да су се, и под којим условима, примили наслеђа свог пок. оца Симе, те да би за његов дуг могли бити одговорни, у смислу

§ § 34., 394. и 489. грађан. судског поступка. У расправу свију ових питања, као спорних, није било надлежно начелство да улази, већ је било дужно, да с обзиром на наведене околности, упути осуђеног Толића надлежном суду, те да судским путем докаже да траженој компензацији има места, кад му то право оспорават тужилачка страна.

Ово посматрање саветско усвојио је министар унутрашњих дела.

(Решење саветско од 14. децембра 1904. год. Бр. 9553.)

Један случај неумесне примене § 466. грађан. судског поступка.

С. П., као бивши благајник општине б..., за више учињених утаја у дужности благајничкој кажњен је извршном пресудом Апелационог Суда са пет година робије, и да утајене суме општини накнади.

За наплату ових утајених сума, среска власт, преко дотичног општинског суда, узела је у попис целокупну имовину, како осуђеног, тако и његовог оца Л.

Разлоге за ово, среска власт нашао је у томе: што је Л. као отац, јемствовао за свога сина С., приликом његовог пријема за благајника, да ће накнадити све што његов син као благајник упропасти; а по том пристао, да нађени недостатак у каси његовог сина, у суми од 2795 динара, положи каси општинског суда, што ако у одређеном року не би учинио, онда да се за обезбеду горње суме стави прибелешка на његово имање, и продајом истог општина измири.

Кад је Л., са осталим својим синовима, затражио од начелника среског, да се истава од продаје њихови делови, а прода само део осуђеног С., — начелник срески, из напред наведених разлога, одбио их је од тражења решењем № 11620 1903 год., наводећи, поред осталог, још и то, да је одобреном прибелешком, од стране Л., на његово имање, пописато имање постало залога за наплату утајених сума од стране С.; а да остали његови синови не могу тражити иставање њихових делова од продаје јер су, у време датог јемства, били малолетни. У исто време упутио их је суду на парницу за скинуће прибелешке са њихових делова, ако хоће и успеху се надају.

Ово решење начелника среског одобрено је од стране начелства окружног и Министра унутрашњих дела.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је, да решење Министрово не одговара закону, из ових разлога:

У § 465. грађан. судског поступка изложени су случајеви, у којима може полицијска власт, без пресуде или решења, приступити наплати.

Ни један од тих случајева није овде.

Жалитељ Л. је на саслушању свом код среске власти, од 15. марта 1901. године № 10754, изјавио: да признаје недостатак у каси суда општине б..., којом је његов син С., као благајник руковао, и обвезао, се да нађени недостатак, у суми од 2795-68 дин., положи општинској каси за десет

дана, што ако не би учинио, онда да власт за обезбеду горње суме стави прибелешку на његово имање у селу Лозну, и продајом истог општину измири; а за тим, на доцнијем саслушању од 5. маја 1903. год. № 6955 изјавио: да је он јемствовао општини б... да ће платити кривичне трошкове. т. ј. оно што упропасти његов син, као општински благајник, и при томе остао, наводећи да ако је јемац, да није кривац, и да зато не може одобрити да му се продаје имање, већ да одобрава, да се узме у попис и прода плод са његовог имања, кога је имао у 1903. години (шљиве, пшеницу, зоб...)

Према оваким изјавама његовим, спорно је питање о томе: да ли је изјава жалитељева лично јемство за сина, у смислу § § 828. и 829. грађанског закона, или стварно, према § 481. поменутог закона, датим његовим имањем у залогу. С тога је полицијска власт требала да упути општину б... надлежном суду, те да судским путем тражи: да жалитељ, на основу напред наведених његових изјава, буде осуђен на плаћање накнаде штете за свога сина, по осуди над њим изреченој извршном пресудом Апелационог Суда од 24. августа 1902. год. № 3322., како би се у смислу § § 461., 462. и 463. грађан. судског поступка могло приступити наплати од жалитеља.

Ово посматрање Државног Савета усвојио је Министар унутрашњих дела.

Саветска одлука од 3. септембра 1904. год. Бр. 6888.

Војници, кад се за време службе под барјаком онеспособе, не подлеже плаћању војнице. (Последњи одељак чл. 2. закона о устројству војске).

Н. К., из В., пошто је регрутован, ступио је у стални кадар ради одслужења свог рока. У кадру је остао на служби све док није на часу наставе био обрађен бојним метком у леву руку и тиме постао за даљу службу неспособан. То је било 5. фебруара 1889. године. Тада је пуштен кући, и од тога доба, па све до месеца јула 1903. године, нити је ишао на вежбу, нити плаћао војницу; а тада је суперкомисијом утврђено, да је заиста неспособан за службу, и оптерећен, решењем команданта дринске дивизијске области од 10. децембра 1903. год. Бр. 7695., војницом за све горње време, а пошто је још, при пуштању кући, решењем команданта исте дивизијске области од 3. фебруара 1889. год. Бр. 270. био подвргнут плаћању војнице, па то он пренебрегао, кажњен је и плаћањем личне порезе за све горње време до 1. децембра 1903. године.

Ово решење команданта дринске дивизијске области одобрио је и Министар војни.

По изјављеној жалби, Државни Савет одлуком својом од 17. септембра 1904. год. Бр. 7251. поништио је решење Министрово са ових разлога:

Кад је жалитељ, као способан за личну службу, примљен у војску, и ту на служби остао преко 11 месеци, па се за време те службе под барјаком и онеспособио, што

www.univerzitet-ska-biblioteka

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

сведочења сведока П. П. и Л. П. ондашњих наредника, онда, према пропису последњег одељка чл. 2. закона о устројству војске, није дужан плаћати војницу.

Један случај из чл. 85. закона о општинама.

Андреја С. Д., достављајући суду своје општине: да преко његовог имања извесна лица имају право службености пута, молио је одбор општински, да му дозволи: да на истом имању подигне кућу, а он ће нов пут, за ову службеност, начинити кроз свој празан плац, на северној страни пута.

Одбор општински донео је одлуку, којом је ову мобу уважио, па ту своју одлуку саопштио и средској власти, која ју је, на основу чл. 85. закона о општинама, примила к знању.

Противу тог решења средске власти изјавио је жалбу П. Ц., наводећи, да је средска власт била дужна, да поменуто одлуку општинског одбора задржи од извршења, јер се њоме расправља питање о праву службености, које се има расправити само путем редовног грађанског спора.

Државни Савет, одлуком од 29. децембра 1904. год. № 9792, одбацио је жалбу као неумесну, пошто се интересовани противу одлуке одбора општинског није жалио надзорној власти, те ова, према чл. 152. закона о општинама, није ни могла ову одлуку, којом могу бити повређени интереси само појединачца, задржати од извршења, већ ју је правилно, по чл. 85. закона о општинама примила к знању.

Један случај умесне примене § 466. грађанског судског поступка.

По решењу првостепеног ваљевског суда од 16. октобра 1903. год. № 24496., начелство округа ваљевског узело је у попис покретност Ж. М., која је нађена у његовој магази у Ваљеву, а за обезбеду 1900.35 динара дуга Андреји Р. из Гвозденовића.

После извршеног пописа, отац дужников, С. М., поднео је акт начелству, у коме је изјавио: да је магази, у којој је нађена узабрањена покретност, његова својина, а не његовог сина, па је молио начелство да, у смислу § 466. грађанског судског поступка, упути повериоца на парницу, те да путем ове докаже, да су те пописате ствари искључива својина његовог дужника.

Како је поверилац Андреја, поводом ове изјаве појављеног сопственика, навео: да је сва пописата имовина својина његовог дужника Ж., јер је на његово име и фирма радње у којој је попис извршен, — начелство је, у смислу § 466. грађанског судског поступка, упутило појављеног сопственика на парницу, наводећи: да ничим није доказао својину узабрањених ствари, јер нису нађене у његовој државини, већ у државни дужника Ж.

Ово решење начелства одобрио је Министар унутрашњих дела решењем својим од 14. јануара 1904. год. П. № 1241., у коме је, у прилог умесности решења начелства, навео још и то: „што се из огласа о за-

једничкој радњи између дужника Ж. и оца му, жалитеља С., види, да је радња у Ваљеву, у којој је попис покретности извршен, заједничка својина жалитеља С. и сина му Ж., дужника; и што се из огласа види, да је жалитељ опуномоћио дужника Ж., да се може за фирму задужити, а тиме је условљена и његова - жалитељева материјална одговорност за дуговање свога ортака и сина.

Државни Савет, по изјављеној жалби, одлуком од 20. августа 1904. год. Бр. 6096., одобрио је решење Министра Унутрашњих дела.

М. В.

ПОУЧНО - ЗАБАВНИ ДЕО

З Е Т

I

Живот Младена Маринковића Баће протикао је мирно, ко тиха река кроз питоме равни. Вредан, подузетник, стално при послу, отимајући се од невоље, он је за неколико година, без икаква капитала, једино својим вредним рукама, које никад нису биле празне, саставио мало крова над главом и сачувао се од пропасти. А кад се подигао, он је поступно подизао и своју кућу, коју је морао, можда за навек, напустити. — Радњу је водио сам. И ако је било доста послова, он је стигао да их све сам посвршава. Једно слухче, које га је помагало, било му је довољно и у радњи и у кући. А Баћа је свуда стигао: и у подрум да нагости и госте да послужи и себи ручак да спреми и кавану у ред да доведе, па и госте да разговори и развесели. Тако је време грабило дане и низало их у месеце и године, а Баћа је животарио као поштен човек.

Бега је несрећан случај одвојио од куће и породице и отерао у свет. Баћа је морао побећи из свог родног места и оставити и кућу и жену и децу. Али је веома радосан и захвалан, што га је како сам вели мајка Србија примила раширених руку.

Младен је родом из Мартоноша у Бачкој; паор је, али из доста добре куће и добар Србин. Због тога је управо и награбусио.

Био о неким благим данима у Сегедину, седео с друштвом у кавани и мало се веселио. Ту су били и неки официри, Мађари или Јевреји, тек грдили су Србе и говорили гласно противу Србије. Баћа не могаде отрпити то, него им добаци увреду за увреду. Некакав официр скочи и полети на Баћу, а овај ти га дохвати, отме му сабљу, згужва га под себе и стане оном сабљом официра пљоштимице ударати. Подиже се гужва; неко удари столицом у лампу. Завлада мрак. Баћа, држећи у мраку своју жртву, пљесну га по лицу још два три пута и пљуну га, па се изгуби.

Те исте ноћи зајди кући. Тамо се крио неколико дана како је знао и умео. Али кад сазнаде да ће га премлатити па да ће га и на суд узимати — њега не-

стаде из Мартоноша. Оставио је жену и ћерцицу од десет и сина од шест година и прилично имање.

Али то је одавно било, кад је он пребеглао у Србију. Жена је остала да ради земљу у селу, а он је у прво време патио се и кубурио, док није најпосле и њему срећа пружида руку те га извукла из беде.

С почетка је веома патезао. Није имао умешности. Али поступно пође на боље. И кад поче, врата од његове каванице у Фисеклији, отвараху се целога дана, кавана ваада пуна гостију. Сељаци, ситничари, препродавци, нижи сталез, свраћали су к њему и сваки је био добро услужен и задовољен. Баћа је увек расположен. Није цурило, али је капало. Чим је што стекао, он је шиља жени или је она сама долазила у Београд са својом ћерчицом, поседила десетак петнаест дана, па се вратила у Мартонош да и даље ради.

II

Младен је био човек отворена лица и отворена срца. И гостима се свидела његова отвореност: ваада отворен ко је ванђелије. Сваки свој доживљај он је поверавао гостима и сваки, ко је њему свртао, знао је ко је, шта је и зашто је амо пребеглао. Данас прича како је послао жени педесет форината да купи два бравчета за посек; други пут као догађај јавља да је поправио кров од шиндре и купио још једну краву у кући. А највећа му је брига била да удоми своју кћер, која је већ стигла за удају.

Жена његова прегледала је сва места у околини да нађе згодног младожењу, кога ће у кућу довести: Кревур, Сирит, Талу и обе Кањиже. Муж јој је сам говорио и писао да зета треба довести у кућу, ма био и сиромашак, само нека је честит Србин и вредан.

Срећа има осмех и за сиротане: прошле године дође суђени час Младеновој кћери да се уда. Младену одмах јавише за прилику. Жена га писмом извештава да је крава Белка отелила, да је виноград добро понео, да су и кукурузи добро, да им је цркло једно псето и да се намерио младожења за њихову Марицу. Из Кањиже је, човек оскудан, али млад, здрав, добар и вредан и Марица хоће да пође за њега.

Баћа весео, задовољан, све подскакује, каву преслађује, полиће препуњава и слушајући госте, радосно им прича поједине доживљаје и планове своје. Жло му је што не може, што управо не сме да присуствује сватовима своје Марице; али се нада да ће га младенци ускоро после сватова обрадовати посетом и тада ће бити весеља и радости.

Он истина никада није видео какав изгледа његов будући зет Сава, не зна за њега, али прича својим гостима као да га одавно познаје како је добар и вредан и како је велики Србин... Жена је знала кога је изабрала.

Баћа пошље стотинарку за сватове и свој родитељски благослов.

III

Сватови били и прошли. Младожења ушао у кућу. Младен је тога дана частио

свакога, ко је у његову каваницу навратио и свакоме причао за своје весеље.

А сутра дан је све ишло својим током. Баћа је желио и посведневно говорио, како би врло радо да види зета и ћер и позивао их је неколико пута.

Велики део гостију нарочито оних, који су стално свраћали у његову кавану, знао је готово до појединости из Младенова причања и о његовој жени и ћери Марици и зету Сави и о половини Мартоноша.

Једне вечери, стоји он иза келнераја и брише чаше и намешља их, мисли о кући и жени и деци, а у кавану уђоше два човека. Један посећи куфер уђе прво у кавану и окрете се оном другом, што је био лепше одевен.

— Ето, то је...

И показа руком на кавецују иза келнераја.

Странац отвори кесу и даде напојницу човеку, који остави куферчић и брзо изиђе из каване, захваљујући.

Гост нови имао је на себи чакшире, гајтаном опшивене, како Бачвани носе, чизме на ногама и мали шешир на глави. Он пође келнерају и најпре гласно назва добро вече, па затим лагано упита

— Молим, а је ли ово кавана Младена Баће?

— То је, то је, говори Младен сам нестрпљиво, а већ се присећа да ће то бити његов зет; ма да се Младену чинило да је овога младог човека виђао неколико пута у својој кавани и да му долази доста познат.

— Дакле ви сте то... е, баш, врло добро, рече странац и скинувши шешир с главе, пође руци кавецујаној.

Баћа га радознано посматраше.

— А зар ви мене не познајете? запита овај.

Он хтеде одговорити да му се чини веома познат, да га је виђао ту скоро у својој кавани, но се уздржа. А млади човек настави

— Е, драги оцо... ја сам Сава Клицин из Мартоноша, ваш, касти, зет...

— Саво! засја Баћи лице од радости, Саво, сине, па што се одмах не кажеш.

И кавецуја, не водећи рачуна о гостима, остави чаше и келнерај и стаде грлити и љубити свога зета и загледати га. Гост се као мало стидио, али је и сам грлио свога таста.

Стари Баћа чисто се преобрази од изненадне радости што му се жеља испунила, те види зета свога и окупи питати:

— Како су код куће? Шта ради нана? Је ли добро све? Како је мали Перица? ... Е, е, Саво, сине, од кад вас чекам, од кад вас чекам. Све мислим: данас ћете, сутра ћете, а вас нема, па нема... Једва један пут.

Кавецуја поведе свога зета у собу

— А где су нана и Марица? Што оне нису дошле?

— Оне, оцо, сад не могу. Али ће други пут доћи...

— Како, други пут, кад је било речи да и оне дођу? Млади зет се нађе у забуну, али се брзо присети

— Па, знате, ја сам, касти, сад више ради посла дошао; а после ћемо, знате, касти, онако доћи да поседимо... Знате, оцо, и ја сам само на два дана...

— Шта, на два дана, срди се Младен, овде ћеш ти остати и дуже.

И уведе зета у собу.

— Раскомоти се Саво, сине, па ћемо после вечере пуно разговарати.

А млади зет скиде капут и радознано посматраше око себе, кад остаде сам у соби.

IV

Исте вечери Младен је за читав сат раније затворио своју кавану него обично: хтео је, да се до миле воље наразговара са својим зетом кога сада први пут у животу види.

— Па шта има новог у нашем Мартоношу? пита Младен зета

— Све је, оцо, касти, по старом.

— Шта је са Софронијем, што је држао офцину на рољу?

— Умро је, вели Сава

— О, о, чуди се Младен... а мени жена пише да је он тражио нашу Марицу, па му је није дала... Е, баш добро.

— Знам вели Сава, и мени је то нана причала, да је Марицу тај... тај Софроније тражио.... А Марица је знате, већ у другом стању, па је тешко и да дође.

— Ал о томе ми ништа нисте писали, чуди се Младен.

— Па нисмо, касти, хтели; хтели смо да вас изненадимо.

Баћа сав срећан и задовољан, налива и себи и зету и пита, непрестано пита. А зет, чинећи се да је уморан од пута немарно одговара и непрестано зева.

— Ти си сав, Саво? пита га Младен.

— Јесам оцо; знате, мало сам уморан од пута...

— А би ли што јео?

— Нисам гладан, него би да се баш мало одморим

— Та пиј... дед, да налијем још ову... ово је чист негодинац, имам око педесет акова... па ћемо се одморити.

А Младен опет удари у разна питања. О коме није питао! Те овај умро, те онај побегао, сазнаје он од зета и чуди се што му о томе жена није ништа јавила. Сава исприча, како је дошао да се договори ради оправке куће и других домаћих по треба.

— Треба, оцо, проширити једно крило куће, говори Сава.

А Младен одлучно додаје:

— Треба, сине, треба.

— Па кров да променимо и нов да метемо.

Младену расте коса од радости што му је зет таки кућаник.

— Да богме, и нов кров треба метути.

— Али, видиш, оцо, то је мука, додаје Сава забринуту, то је мука, нема се поваца.

Младен га теши.

— Није то никаква мука, не брине се ти зато, мој синко. Биће и двеста, и триста форинти за то, не брине се. За кога ја течем, него за кућу и за вас, слатка децо моја.

— Па тако је, оцо, вели Сава задовољан и у руку љуби таста.

— Само полако, све ће бити, говори Младен.

— Тако је, завршује Сава.

V

Јутро их је обојицу затекло на ногама. Младену мило што му зет тако поранио и одмах су наставили синоћни разговор о поправци куће, о набавци мало ситне стоке.

У тим разговорима прошао им читав дан и друга ноћ.

Другога дана Сава већ наваљује да се врати; али таст га никако не пушта.

— Та нисмо се ни наразговарали како треба.

Моли га таст да остане бар још два дана, али Сава неће никако. Чак неће ни у кавани да седи.

— Знате, оцо, како је, кад је човек при послу.

— Тако је, вели Младен.

— Нека, вала Богу, има, касти, дана ко кубасица. Има се кад, доћи ћемо, чим Марица роди, доћи ћемо сви, па ћемо се провести и наразговарати до миле воље. Младен одобрава.

Спремио је и новце за поправку куће. Променио је две стотине форината, па ће му их дати вечерас за вечером, или сутра кад овај пође.

У један мах Сава је заискао још одмах по ручку новце, али се одмах тргао, па и сам вели.

— Нека, оцо... не треба... сутра кад пођем, онда.

— Па лепо, синко, лепо, одговара Младен, сутра кад пођеш... А сад, иди мало по вароши, па се прођи. Ја морам и онако око гостију и муштерија. Али само дођи раније да вечерамо и да мало продиванимо... И пази, да не залуташ, јербо Београд је велики...

— Не брините оцо, ништа не брините, одговори Сава. Та нисам ја ваљда дете. Знам ја — ја ћу, касти, ићи тако право, па нећу фалити, а тако ћу се и вратити, видећете већ... умем се ја већ лако наћи.

Па пољубивши таста свога у руку брзо изађе на улицу.

А како изађе лице му се чисто преобрази; у један мах постаде други човек. Београд са његовом мрежом улица ни најмање га није бунио. Као давнашњи и добар познавалац престонице он штуче у прву улицу у лево и изгуби се у гомили шетача на Теразијама, задовољан премишљајући о двема стотинаркама, које ће сутра, у ово доба, већ имати у свом џепу...

VI

Око седам сати зет и таст већ су седели у соби за софром и вечерали, а јеђи разговараху о кући и домаћим стварима.

Младен је још пре вечере дао своме зету две стотине форината за оправку куће и набавку ситне стоке. Сава је новце лепо савио и стрпао брижљиво у грудњак, где је сигурније.

Како је Младен морао бити и у кавани, то је чеће са стола устајао и од-

лазио да послужи госте, којих је увече већ мање било.

Наједаред улете дечко у собу сав зајапурен и стаде нешто шапугати газди свом.

— Ту су... шапугаше дечко збуњено, вукући газду свога у страну и напоље.

— Шта је? Говори, рече Младен излазећи за дечком.

А дечко се једва прибра.

— Идите брзо у кафану... тамо су неки људи, ваша жена и ћерка... и зет...

Баћа разрогачи очи.

— Шта кажеш?!

— Ено, идите у кафану...

— ... и зет.

Пред самим вратима угледа он две женске прилике и одмах познаде своју жену и кћер. А пред њих стоји Сава. Маричин младожења, млад, стасит, леп и доброћудан паор у чизмама и са малим шеширом на глави...

Жена му пође у загрљај, а кћи из зет руци. Младен пребледе, једва трепље.

— Ово је Маричин младожења, Сава, вели жена Младену.

— Ах, Бог вас послао, Бог вас сами послао... има Бога... и одједаред као смушен јурну напоље, оставивши своју породицу да се изненађена чуди и диви, шта то Младен ради.

Да остави своју породицу и брзо појри у собу, где је вечерао. На како стиже унутра, он дограби тобожњег зета за прса и стаде га снажно дрмусати пун гњева и горчине.

— То ли ти знаш лопужо никаква...

Шта вам је оцо, за Бога, шта се то збило! поче овај шепртљати, сав пребледе од страха. За Бога оцо, немојте ме тако стезати за гушу, можете ме угушити.

Али овај ништа не чује.

— Да угушим псето, да угушим. Тако ли ти, лопужо, идеш да вараш и хараш поштен свет. Е, нећеш шта си наумио.

— Ама, шта вам је оцо, за Бога!

У залуд се овај отимао: оне снажне руке, које су могле и умеле да на мртво име издеветају мађарског официра, кад је овај увредио Србе и српски понос, још су чвршће умеле држати једну лопину, која му је преваром хтела две стотине форината да однесе.

Младен је био веома раздражен: свога досадашњег зета, кога је пуна два дана часито и обасипао сваком милоштом, стаде све више стезати и дрмусати.

— Паре, паре, лопужо никаква! довикиваше му, паре; јер ћу те удавити.

За тим га дохвати преко паса и изнесе га из собе у кавану и ту га, пред гостима и запрепашћеном породицом, тресну о патос...

— Гледајте људи зликовца и лопужу... зет! зет!... а оно једна обична лопужа и варалица.

Па га узне претурати.

— Паре, или ћу те удавити... жив нећеш изићи испод мојих руку.

Овај извуче из грудњака две стотинарке и дрхћући свом снагом врати их Младену, молећи да га само пусти.

Поскакаше гости, неки се умешаше. Младен им објашњаваше ствар, и дога-

ђај са зетом; а кад дође полиција она очас познаде у овом „зету“ познату варалицу Алексу Костића, кога она поодвагна јури.

М. Павловић.

ИЗ СТРАНОГ СВЕТА

Лопови и разбојници по железницама. — У последње време јако су се учестали случајеви похаре железничких путника, те је на то обраћена већа пажња, ма да нема толико успеха чак ни у Немачкој, где се полиција свом силом прегла противу тих лопова. Случај са скорашњим нападом на железничка поштанска кола у возу Париз — Брисел подсећа на најгора времена америчких, нарочито тексанских железничких похара.

Од Монса до Брисела иде воз један сат, ма да има да пређе свега 60 километара, јер има на терену неких тешкоћа, услед којих воз мора да иде успореном брзином. На тим местима железнички разбојници и лопови са највећом брижљивошћу учестано изводе своје планове. Таква је случај са пругом Остенде — Брисел. Туда је пошта појачана великом стражом, услед огромности количине аманета од америчких и енглеских пошта преко Остенде-а. У возовима на тој прузи, сем поштанских кола има обично по неколико вагона пломбираних и са решеткама, пуних кожних поштанских врећа. У та су кола често, па и сада упадају лопови, отварају их и харају огромне суме новаца. Лопови тих кола обично се јављају као путници прве класе на истим возовима, а имају калаузе, и у згодним моментима врше „операције“. У овом последњем случају десио се прави разбојнички напад. За време кад је воз јурио пуном брзином, напало је на поштанска кола шест лепо обучених људи, развалили су врата, повезали чиновнике, па побацили кроз прозор од кола поштанске вреће у којима је било писама од вредности огромне величине. Недалеко пре уласка воза у једну мању станицу на 48,8 километру пред Бриселом искочили су из воза. Један се од тих разбојника приликом тога искакања тешко повредио и ухваћен је.

Лопов железничких путника папада своју жртву још при уласку у воз. Нарочито то чине интернационални кесароши, који бирају за место својих операција обично велике саобраћајне станице. Ту је путник увек снабдевен са доста новаца, налази се обично у неком превозном раздражењу, нарочито ако подуже чека на полалак воза; за тим при уласку у воз обично је јака навала и гурање публике, а то необично олакшава манипулације кесароша. Полиција лако хвата кесароше почетнике, али они који заплене по неколике хиљаде, ти умеју добро и да се чувају.

Ко пре поласка воза уђе у кола, остави унутра свој пртљаг, да би осигурао себи место, па онда изађе опет напоље, тај има да припише сам себи ако му овај буде украден. То чак и најпредострожнијем железничком особљу не може да

падне у очи, кад кака лепо обучени господин хоће са пртљагом у руци да пређе у друга кола на возу, или ако се преварио и погрешно ушао у воз на се враћа.

Са коликом дрекошћу раде лопови пртљага, искусно је пре неколико година персијски посланик на берлинском двору приликом свога пута за Русију. Посланик је изашао из воза у Вилни, па како је у купеу имао мноштво ситнијих пакета са стварима од вредности, нарочито са орденима у бриљантима, то је умолио шефа станице да за време задржавања воза у станици закључа његов купе. То је овај и учинио, али кад је после 40 минута требало да крене воз и кад су врата отворена, купе је био потпуно празан. Лопови су ушли у купе са противне стране воза, кроз прозор, и однели цео пртљаг до последњег парчета. Пошто је ту био у питању један посланик, руска полиција није пожалила труда и пошло јој је за руком, да све пакете пронађе код једног лоповског јатака у Вилни.

Путници, који се дају на велика путовања, и своје пртљаге предају на станицама да им се на извесна места експедују, излажу ту своју имаовину великим опасностима. Тај је случај нарочито на талијанским железницама. Из Италије често стижу вести, како је полиција ухватила и предала суду ову или ону друштину железничких лопова, који су годинама на најрефиниране начине вршили крађе по железничким возовима целе Италије. Талијански крадљивци гејека обично и готово без изузетка служе се калаузима, и кад путник прими на последњој станици свој пртљаг, прими га потпуно исправног и по изгледу недирнутог, али тек кад га отвори, види да му је из њега нестало најскупоценијих ствари. Чак и самој краљици Италије Маргарити покрали су приликом једнога пута три свилене хаљине из њенога пртљага. Тај је кофер отворен, па понова закључан. — Ко преда свој путнички пртљаг да се експедује са које талијанске станице, може се готово рећи, да злу судбину његову има приписати сам себи.

Готово иста таква несигурност, као што је у Италији у овом погледу, влада и у Русији. Тамо проналазе читаве друштине лоповске по железницама и предају их суду на осуду. Али што је најжалосније, чланови тих друштвина су већином особље железничко, возовођа, кондуктери и бремзери.

Па ни у Немачкој није баш таква сигурност, и тамо има непоштених железничких чиновника и службеника. Има пример да је пре неколико година ухваћен један железнички чиновник, који је кроз читавих осам година вршио крађе из путничких пртљага на прузи између Берлина и Бреславе. У стану тога несавеснога чиновника нађен је приликом претреса читав дућан разних хаљина, целих бала платна, обуће, рукавица, луксузних предмета, мушких штапова за шетњу, мушких и женских шешира, порцеланског и стакленог посуђа, оружја разне врсте, вина, галантеријске робе, кофера, књига, униформи, мушких и женских сатова и

накита, а поред свега тога и богат прибор за извршење разних начина крађа.

У железничким купеима треба се нарочито чувати упуштања у познанства са непознатим личностима. Још је најбудалестије примитити од каквог странца, па ма и у моментаној незгоди, цигару, цигарету, вина или чашницу коњака, па ма то пудила и каква лепа дама у најлепшем и најљубазнијем тону. Нарочито је то опасно, ако је човек у купеу само са једним страним лицем. Цигара је препарирана наркотичним средствима, вино, ликер или коњак помешани су са опијумом, путник падне у занос и буде без по муке похаран. Још је све ово најопасније за женске путнике, да ступају ма у какве ближе односе са непознатима па било то у виду живог разговора или у виду и најмање пажљивости. Ако сапутница није лопов који ради са опијумом или морфијумом, она је сигурно кесарош. Ако се путује само са једном особом у колима, па се придрема, треба се на све могуће начине борити противу сна, нарочито ноћу, када је човек и иначе наклонен спавању, а до ли изнурен при путовању, и за то је увек боље доплатити нешто и добити засебан купе за спавање, него бити похаран до голе душе. Путника је на спавању најлакше довести до заноса и похарати.

Наравно, да се са стварима од вредности не треба хвалити, нити их показивати. На једној мађарској станици уђе један путник у купе у коме је већ био један пашаџер. Када је новајлија дизао своју кесу у мрежу изнад седишта, отвори му се она и из ње испадне једна повећа кожна кутија. Сапутник му је подиже, али му овај не рече само хвала, већ му је отвори и показа у њој драгоцени бриљантски накит, много скупоцених женских сатова, брошева и минђуша. Сопственик њихов био је јувелир, и позвао га је један магнат из оближњег места ради велике куповине. Кад је показао све то сапутнику, метне ствари у једно ћоше од кола, и мало по том заспи. Када се пробудио, није било ни сапутника, а разуме се ни драгоцености. Прилике стварају лопове, и тако је и овај путник, кад је видео да јувелир тврдо спава, просто се решио да на првој идућој станици изађе и понесе собом скупоцени пртљаг.

На пут је у опште опасно носити бриљанте, што се може видети из свакидашњих новинарских вести о крађама те врсте. Тако страдају доста оперских певачица, али има их и таквих, које представљају таква дела само ради рекламе. На поменутој прузи Мон — Парис украдено је некада бароници Ротшилд бриљаната у вредности 60.000 франака; а талијанском посланику у Рио де Женеиру, грофу Риви, украли су на прузи Ђенова — Флоренција бриљаната у вредности 40.000 лира, и уз то су отишли још и сви његови скупоцени ордени.

На необично оригиналан начин је вршила крађе по железничким возовима једна женска на прузи Хамбург — Алтона. Увек је тражила своје жртве у чекаоницама 1. и 2. класе. Улазила је у исти купе са господом, на којој је видела бриљантско претење или бриљантске игле, па се

приликом вожње слаткоречиво ишчуђавала лепоти њиховог накита; кад би били близу које станице, она би замолила дочичног господина, да јој да у руке да види, рецимо, прстен, превртала би га и прегледала док воз не стане и онда је искакала у трепу ока из воза, те тако често долазила до лепога ћара. Полазило јој је за руком да нађе многе жртве, али је полиција бодрим оком мотрила на њу, док је најзад није срећно ухватила.

Правих разбојништава на железницама се може наћи највише у Америци, где има специјалитета у томе, да се разбојништва над железничким возовима изврше са необичном браином и са беспримерном храброшћу. На жезничким путничким пругама америчког континента има доста малих станица, које имају само по неколико људи у себи. Такву станицу нападну разбојници, повежу чиновнике, и кад наиђе који воз, они му даду сигнал да стане. Кад већ воз стане, прва је брига разбојницима, да онеспособе машинско особље на возу, та да тако онемогуће даљи одлазак воза. Тада настаје атак на путнике, и савршено их опљачкају. По том имају нарочиту вољу на поштанска кола, у којима се налази јак орман за новац, који служи за чување и транспортовање великих сума новца. Пође ли за руком разбојницима, да надвладају стражу у тим колима и да разбију орман, тада им падају шака стотине хиљада долара.

Поред Америке бројно долази на првом месту Русија са разбојништвима на железницама у вези са убиствима. Статистиком је утврђено, да се на руским железницама изврши годишње просечно десет разбојништва са убиствима. То долази отуда, што у Русији велики трговци и индустријалци обично шаљу велике суме новца железницом у пакетима, које спроводи какво њихово поверљиво лице, а не поштом. То опет за то, што је аманетна пошиљка врло скупа, скончана са небројено формалности и тешкоћа, а крај свега тога врло су чести случајеви, да их сами чиновници или поштански службеници отворе, па похарају или „изгубе“.

На крају свега овога желели бисмо, да наши читаоци извуку за себе користи приликом својих путовања. А коа две најглавније опасности, на које их понова упозорујемо, јесу: *чувати се сна и кокетних дама!*

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Позната је гостољубивост и предусретљивост прекосавских Срба према нама Србијанцима. Свакога брата Србина они оберучке и са највећом љубазношћу дочекују, а нарочито чиновника, у којима они гледају оличење слободне српске државе, поред тога што су они навикнути на поштовање у опште и према својим чиновницима. Може се мислити како су гостољубиво дочекали и примили **Марјана Остојчића**, окружног шумара, који се фебруара месеца ове год. појавио у сремском селу Крче-

дину као нарочити *«изасланик краљевског српског Министарства Народне Привреде.»*

Овај Марјан дошао је из Хрватске у Београд концем прошле године и нашао стан у једној кући у Космајској улици. Одмах се представио као управник пољопривредне школе и тражио од газдарице поред стана и кост, ну газдарица није смела пристати на ово последње, бојећи се да њена скромна кујна неће одговарати тако великом господину.

Пре подне је редовно «ишао у канцеларију,» а после подне «био је слободан», те је остао јао душе код куће и ишао у шетњу.

Кад прође месец дана газдарица очекиваше кирију, али се г. «управник» чињаше невешт, а она сиротица није имала никад тако великог господина у стану, па се бојаше да му затражи.

Кад се већ дубоко зађе у други месец, примети г. «управник» како се газдарица поче око њега снебивати, и покатак и мршити; све би нешто хтела да каже, а не сме. Увиде он да је већ дошло време када ће му газдарица затражити новац, па да би је у овоме предупредио и мало као заплашио, замоли је да га фризира и наколмује, јер га је, рече јој, Краљ позвао тога дана у аудијенцију.

— Јух, господине управниче, верујте ја то пећу умети, никад нисам мушког колмовала, нити сам чула да се они колмују — одговори му газдарица.

— Ништа, ништа, ви само спремите «брењајзен», а ја ћу вам већ показати, то није тешко.

— Добро, господине управниче, али ако вас опечем ја нисам крива.

И газдарица га набренује колико је знала и умела, мислећи при том како је могла бити несмотрена и умало није затражила паре тако великом човеку, кога сам Краљ себи призива.

Тако се после сваки дан са понечим хвалио газдарици: те како му тај и тај богаташ београдски нуди ћерку, те како га је тај и тај великаш звао на ручак и т. д.

Газдарици већ поче бивати сумњиво његово понашање, а и комшинице јој предочише да ће он бити неки лажов, те она једног дана посла за њим децу да виде где му је та канцеларија и школа, у којој је он управник. И деца су савесно извршила извидничку улогу, подносећи рапорт, да «господин управник» није ни привирио у какву канцеларију, већ да је цело пре подне шпартао по Калемегдану и београдским улицама. Тако једног дана, па тако и другог.

Трећег јутра пре него што је пошао «у канцеларију» газдарица куражно изађе преда њ и затражи тромесечни дуг. Овај га захтев ни у колико не збуни, већ се извини газдарици што је то због својих великих послова смео с ума, па је замоли да му спреми рачун, а у исто време и да му позајми пет динара, јер «случајно» при себи није имао ситнице, па ће јој на подне кад дође све исплатити.

Бојећи се опет да га не наљути ако му одрече молбу за тренутну позајмицу, газдарица му даде тражених 5 динара, надајући се да ће у подне за цело све добити.

Но прође и подне и цео тај дан, а од «управника» ни трага ни гласа. Потражи га сутра дан и у Министарству Народне Привреде, али га тамо нико и не познаваше.

Тек тада увиде сирота жена да је жртва једног обичног варалице, но на то се није ш-

WWW.UNILIB.RS
 коме тужила, бојећи се ваља да јој се не смеју како је била лаковерна.

„Господин управник”, међутим, одмах се укљонио из Београда, да га газдарица не би нашла, и отишао је у Срем, где је провео неколико дана, трудећи се да на лак али недозвољен начин дође до новаца.

Где је све био и шта је радио, није још познато, сем једног случаја у Крчедину. Овде се појавио као „начелник шумарског одељења српскога Министарства Нар. Привреде и нарочити изасланик Министарства”, представљајући како се у Београду од 1. марта отвара „дугарски (шумарски) курс”, у коме ће се младићи спремати за државне чуваре шума, који ће после неколико месеца проведених на курсу добити државну службу са dobrим платама и правом на пензију, а он да је нарочито послат да позове све тамошње младиће и да их унише који хоће у исти курс.

Појмљиво је, да је сваки који је само знао читати и писати трчао да се код овог „начелника” унише у курс, при чему је он од сваког наплаћивао на име „биљеговине” по 2 форинте.

Пошто је тако подоста пара покупио, врати се опет у Београд, испраћен с највећим одушевљењем од Крчединцаца, само што сад узео стан на Врачару.

После неколико дана по његовом одласку из Крчедина, општина крчединска добије преко поште писмо, у коме је био акт овакве садржине:

КРЉЕВСКО СРПСКО МИНИСТАРСТВО
 НАРОДНЕ ПРИВРЕДЕ

одео за шумарство

Београд 22 фебруара

Бр. 36 — поз. на Бр. 6.

У ришењу молбе Гавре Перицића, Милана Момчиловића, Николе (Момчиловића) Месаровића и Душана Јовановића из Крчедина од 20/II т. год. којом су молили да их се прими

Након добро свршене школе, бити ће у смислу шумског закона наменшени као стални чувари шума — са пензиом у опсегу територије Краљ. Србије.

За Министарство
 начелник шумарског одељења
 (М.П.) **М. Н. Остојић**
 окружни шумар“

На овом акту, а поред потписа, при дну утиснут је печат Министарства Народне Привреде.

Када је један слушацац философије нашега универзитета из тога села тих дана тамо отишао, застао је цело село у некој ужурбаности. Сва сеоска момчадија појави к њему, представљајући му се као нове колеге (ђаци) и распитујући се пуни одушевљења о Београду, њиховој шумарској школи итд. Овај је се чудио од куда то да се они нарочито позивају у школу, а и о њој није му било ништа познато, али када су му показали горе наведени акт, он је само слегао раменима, питајући се још само какав је то стил у једном званичном акту срп. Министарства.

Шаљући им овај акт, он је сигурно хтео да их и даље одржи у заблуди и још експлоатише, па им је пред 1. март другим писмом јавио да је отварање курса одложено за 15 март, у очи којег дана сви треба да дођу у Земун, где ће их он дочекати и превести без пасоша.

Бедни људи продавали су што су имали и спремали се за пут, па се 15. марта сви крену и дођу у Земун, али га не застадоше по обећању на станици. Чекаше, чекаше, па кад прође и подне, а њега не би, послаше му телеграм у Београд. Но одговор дође да је адресант непознат, те немајући пасоша за прелаз врате се напразно, разочарани и огорчени.

Његов земљак, онај философ, када је дошао у Београд, доставио је овај случај полицији,

да такво стање може тако дуго трајати; у осталој то ће се у току истраге утврдити лекарском комисијом.

Сазнало се, да је он имао обичај и да проси девојке, па посла на рачун мираза узима „аkonto”, као што је било случај са једном нашом девојком из унутрашњости, с којом се упознао у Сремској Митровици. При овоме иду му на руку његова лепота и љубазност, којом је и у Београду знао да обмане три газдарице не плативши им кирију.

Држи се, да је он поред оног случаја са Крчединцима починио још много превара и других кривица на рачун и под именом српског чиновника, па с тога се моле све власти и приватна лица, да јаве Управи града Београда ако знају што о њему и његовим неваљалствима.

Он је родом из Дубова у Хрватској, и у Крижевцима је свршио неку шумарску школу; стар је 25 година, вере католичке, по народности Хрват. — УБр. 12303.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Напуштено дете. 3. ов. м-ца око 9 час. у вече једна непозната млада жена дошла је у стан Зорке Марковић, шваље, у кв. савамалском, са једним малим дететом, и замолила ову за преноћиште, те је Зорка прими. Непозната женска отишла је по том, како рече, за ствари, али се више није ни вратила, оставивши дете код Зорке.

Препоручује се свима полицијским и општинским властима да потраже ову непознату женску, која ће по свој прилици бити мати тога детета, и у случају проналаска да је спроведу Управи гр. Београда с позивом на Бр. 11921.

Нађен леш. 1. ов. м-ца нађен је у атару трновачком у срезу млавском један човечји леш, дугачак 1.75 м. добро развијен стар око 25 год., косе црне, обрве црних и готово састављених, бркова црних смеђих; од одела има на себи памучну кошуљу, искрпљену с леве стране на грудима, грудњак од коже искрпљен белим закрпама, чакшире прете црне са бућмом и једним гајтаном, памучне гаће и на њима вунен гаћник, има двоје вунене сељачке чаране, опасан је широким кајишем и вуненим ткањима. Извршеном секцијом нађено је, да је овај леш прво убијен, па бачен у воду. Ако би ко што знао о овом лешу нека то достави нач. ср. млавског с позивом на Бр. 11691.

Димитрије С. Радосављевић, циганин-коритар из Избенице у ср. темнишком, умно је оболео и пре неколико дана од куће своје отишао незнао куда. Он је стар 22 год., стаса високог, у лицу плав, на себи има кошуљу и гаће, а бос је и гологлав. Која би га власт нашла нека га спроведе начелнику ср. темнишког с позивом на Бр. 12308.

ПОТЕРЕ

Непознати допови разбили су ноћу између 3. и 4. т. м-ца магацин управе друштва за експлоатацију мајданпечких рудника и из истога однели око 50 комада разног алата техничког у вредности 150 динара. Алат је већином браварски и рударски. — Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да живо трагају за доловима и покрађом, па у случају

у дугарски курсу у Београду — саопштује им се овим, да им је молба уважена; — те да имају безодважно на 1/III т. год. у Београд доћи ради поласка школе.

Подједно им се саопштује да им по закону о чуварима шума по тачки 6. слово г. припада месечна плата у износу од 75 (словом седамдесет и пет) динара; — и задружни стан у школским просторијама —

која нареди потеру за лажним начелником па га одмах и ухвати, узме на кривични испит, а по том стави под кривичну истрагу и у притвор за фалсификат.

Дело је одмах признао, али се бранио да је то учинио у неурачуљивом стању, јер вели од времена на време добије неке наступе, у којима не зна шта ради. Но та ће му одбрана на сваки начин бити лажна, јер је невероватно

WWW.UNILIB.RS
 проналаска да их спроведу комесару мајдан-
 печке полиције с позивом на Бр. 341. —
 АПБр. 554.

Непознати допов удешеним кључем отво-
 рило је ноћу између 6. и 7. априла т. г. врата
 од суднице општине буковичке и из ње украо
 печат општински. У циљу да би се пронашао
 допов и спречила свака могућа злоупотреба са
 тим печатом, препоручује се свима полицијским
 и општинским властима, да за доповом и укра-
 деним печатом најживље трагају, и у случају
 проналаска поступе по закону и известе о свему
 начелника среза јасеничког у Арањеловцу с
 позивом на Бр. 6071. АПБр. 596.

Два непозната зликовца, 10. тек. мца.
 око пола ноћи напали су на Пауна Трајка Т.
 Петровића из Топнице у ср. поречком, везали
 и њега и жену му Марију, на ову секиром
 убили, а за тим обили два сандука и однели
 ове ствари: 1 бисаге, 1 трубу црна сукна, тру-
 бицу полупамучног платна, 8 кошуља женских
 од памука, 2 нове беле чакшире, 2 кошуље
 мушке памучне, 1 капут нов од црног сукна,
 1 женске чарапе беле, једну ниску новаца у
 талирима и 20 цванцика. Оба су зликовца мали
 растом, један тањег стаса, а други развијенији,
 један је имао црну, а други белу влашку шу-
 бару; један је стар око 30 год., има црне мале
 бркове, брија се. Други није запажен. — Пре-
 поручује се свима полицијским властима да ове
 разбојнике и покрађу најживље потраже, на
 пронађене спроведу нач. среза поречког с по-
 зивом на Бр. 5614. — УБр. 12772.

Вилхелм Елсхолд, из Берлина, извршио
 је проверу од 50.000 марака у Милхаузену,
 на побегао незнано куда. Милхаузенска поли-
 ција послала је ову потерницу и молила за тра-

жење бегунчево. Препоручује се свима поли-
 цијским и општинским властима да изврше по-
 теру за Вилхелмом, и у случају проналаска
 да га притворе и претресу, на о свему известе
 Управу града Београда или уредништво «По-
 лицијскога Гласника».

Петар Ђорђевић — Беркевеча, тежак
 из Подгорца, одговара за крађу код начелника
 среског у Вољевцу, али је по извршеној крађи
 побегао и сад се не зна где је. Стар је 20 год.,
 средњег стаса, у опште плав, има бело сук-
 нено влашко одело и црни сукнен капут, а на
 ногама опанке; говори српски и влашки. Треба

га живо потражити и пронађеног спровести
 начелнику среском у Вољевцу с позивом на
 Бр. 5742.

Т Р А Ж И С Е

Јелена — Спасенка, жена Павла Ми-
 хајловића, из села Голо-Чела у срезу посаво-
 тамнавском, 22. прошлог мца одбегла је од
 свога мужа, одневши собом један капут чохани,
 два пара мушких кошуља, једну воденицу за
 кафу, један ћилим, све своје ствари и у новцу
 100 дин. Јелена је родом из Аустро-Угарске,
 стара 16—17 год., риђа, очију зелених, у оделу
 грађанском. — Позивају се све полицијске и
 општинске власти, да Јелену потраже и у слу-
 чају проналаска спроведу је нач. ср. посаво-
 тамнавског с позивом на Бр. 2861.

КО ЈЕ ОВО?

Ово је лице 8. тек. мца ухваћено у Топ-
 чидеру. Већ и самом својом спољашношћу оно
 је привукло на се пажњу једног жандарма топ-
 чидерске полиције, који је пошао к њему да
 се увери ко је и шта је? Чим је видео да му
 се жандарм приближује почео је измицати, а
 по том и бежати, и то правце ка Топчидерској
 реци, по ту га жандарм сустигне и ухвати.

На саслушању променио је неколико имена
 и за свако ново име имао је по неки докуме-
 нат, на који се позивао да утврди истинитост
 својих навода, које је мало за тим порицао
 као лажне.

Тако је најпре казао да се зове *Светислав*
Антонијевић, лимар, на које је име имао па-
 сош, издат од стране нач. окр. ваљевског 6.
 јула 1902. год. Бр. 6946. Уверење V пук. окр.
 команде од 1. новембра 1904. год. лод № 233
 о телесној неспособности за војску, за тим
 осудно решење ваљевског прв. суда од 13 јула
 1902. год. Бр. 19516 и неколико «анзихтс-
 карата» упућених на исто име — «Светиславу
 Антонијевићу, у кући г. Вић. Ненадовића Ва-
 левског» — од неког Немање К. Марића из Обре-
 новца. По том је казао да се зове *Јелисије*

Антонијевић, бив. практикант», за које је име
 имао уверење о постављењу за практиканта
 окр. ваљевског, па онда је и то опорекао и
 казао да се зове *Петар Јовановић*, радник». За
 доказ овог свог навода поднео је уверење,
 које му је 21. марта 1904. год. у Туприји
 издао надзорни инжињер честобродичког пута
 г. Стев. Д. Губеревац, којим се тврди да је
 Петар Јовановић, родом из Ваљева, радио на
 грађењу вештачког пута од 1. децембра 1903.
 до 21. марта 1904. год. и да је за то време
 био вредан и поштен радник; уверење преду-
 зимача за грађење пута од Црне Баре за Ми-
 тровицу, Н. Лукића, да је на истом путу радио
 од 10. априла до 24. маја 1904. год.; уверење
 да је у Сењском руднику радио од 20/VI до
 3/VIII — 1904. год. и уверење окр. инжињера
 М. Протића да је радио на путу кроз Овчар-
 ско — Кабларску клисуру од 25. септембра до
 14. новембра 1904. год.

На крају крајева казао је, да му је право
 име *Светислав Поповић*, ражаловани поднаред-
 ник, родом из Ваљева.

Под првим именима вели да је се представ-
 љао с тога, што је на њих имао документа, а
 на право име — Светислав Поповић није имао
 никакв, те га је за то и крио. Сва побројана
 документа на туђа имена вели да је нашао. У
 једном нотесу нађеном при њему стоје олов-
 ком записана имена: «Андреја К. Петровић, ко-

вач — Чачак, и Коста Грујић, кондуктер же-
 лезнички, за Милорада».

По свему судећи и ово последње име није
 право, јер се, бар до сада његови наводи нису
 потврдили, нити он може на ма кога у Србији
 да се позове ради утврђења његове идентич-
 ности и исправности, те је врло вероватно, го-
 тово сигурно, да је ово једно врло сумњиво
 лице, које због каквог учињеног злочина при-
 крива своје право име.

Са тога се моле све полицијске и општин-
 ске власти, као и приватна лица, да јаве Управи
 града Београда ако што знају о овом лицу,
 које се сад налази у њеном затвору за скитљу
 обману власти. — УБр. 12907.